

Sinop Rüştüye School: The graduation ceremony of 1882 as reflected in the press

Ekrem Zahid BOYRAZ

Social Sciences University of Ankara, Office for Scientific Research Projects, E-mail: ekremzboyraz@gmail.com

Article Info

Article Type	Research & Theoretical
Received	11.04.2021
Accepted	18.04.2021
DOI	https://doi.org/10.17497/tuhed.894992
Cite	Boyraz, E. Z. (2021). Sinop Rüştüye School: The graduation ceremony of 1882 as reflected in the press. Turkish History Education Journal, 10(1), 55-71. https://doi.org/10.17497/tuhed.894992
Ethics Declaration	Since this research is carried out within the framework of archive documents and related literature, it does not require ethics committee approval.
Acknowledge	

Sinop Rüştiye School: The graduation ceremony of 1882 as reflected in the press

Ekrem Zahid BOYRAZ

Social Sciences University of Ankara, Office for Scientific Research Projects, E-mail: ekremzboyraz@gmail.com

Abstract

Education and training is a systematic activity that aims to equip individuals purposefully. Throughout history, education and training activities have been on the priority agenda of humanity both at the individual and social level. Education and training, which has become more prominent on a global scale today, has turned into a phenomenon that political powers have to plan at the institutional level for their continuity. Ottoman State is a political element that gives the necessary importance to education in terms of its continuity. In this context at the 19th century, one of the rüştiye (Ottoman secondary school) schools opened within the scope of education and training activities in the modernization process was Sinop Rüştiye School. The rüştiye schools, which first started teaching activities in 1847 in Istanbul, followed by opening in the rural provinces since 1855. In the study, in addition to general information about rüştiye schools; content information of Arabic, Geography, Persian, French, Hendese (Geometry), Hesap (Calculus), Hüsn-ü Hat (Islamic Calligraphy), The Qur'an with Tajwit and Ulum-i Diniyye (Theology), Malumat-i Nafia (Beneficial Knowledge) and Hıfzıssıhha (Public Hygiene), Painting, History, Turkish lessons and course hours are included. As progress has been made in the field of modernization and institutionalization in educational institutions, there have been new developments in education levels. A rüştiye school was opened in 1864 in Sinop sanjak, which was dependent on Kastamonu province. The teaching activities of the Sinop Rüştiye School, the number of students, the names of the employees were tried to be examined within the obtained information and documents. Thus, it is aimed to share information with the present study about Sinop Rüştiye School that has not been shared at the academic level yet. In addition, in the context of the graduation ceremony news of 1882 in the press, it was tried to understand the point of view of educational activity from the perspective of an administrator, teacher, and student.

Keywords: education, Sinop rüştiye school, press, journalism

Introduction

Along with the education carries the meanings such as discipline, learning, instruction; it is the mission of raising and educating the individual. (Ayverdi, 2011: 825). As well as education is the activity of training; it also includes the process of training. It is the training and development of an individual in a specific subject or a field of knowledge and science. In this respect, education is the activity of helping the individual to gain virtue as well as the necessary knowledge, skills, technical and cultural abilities for individual positioning in social life (Çağbayır, 2007: 1380).

According to Akyüz (2015: 2), “education is all of the efforts to develop an individual's mind, body, emotional and social behaviors in the most appropriate way or the desired direction, and to provide him/her with new abilities, behaviors, and knowledge for several purposes.” Education can be a lifelong, planned or random process. In this regard, non-formal education activities include "school, literacy, teaching materials and besides these, it is an effort that covers all of the teachings, learning, knowledge transfer and skill-building activities in the family or a circle via self-growing and so on."

With the definition of education in terms of individual and society, the education system can be seen as a matter of existence or extinction on behalf of nations. Nations that successfully adapt this system to life have the chance to live. Otherwise, they will have to leave their places to nations that are stronger in terms of will, morality, and mind. For this reason, the most important purpose of education is to raise people and to prepare young individuals who are not yet suitable for national and social life for the present and the future through adult individuals (Özkan, 2014: 2).

“Education is a very broad term that includes teaching. Teaching is all of the studies of transferring and delivering information to students via using tools and equipment by teachers in an organized and regular way generally at an education institution (school, etc.)”. In other words, teaching is “all of the organized and planned efforts undertaken for the realization of learning and it is sometimes referred to as formal education. Teaching is a part of education and it turns into education only if the things taught cause positive changes in the behavior of the person” (Akyüz, 2015: 2).

Education in the Ottoman State is based on madrasah education, which is an element of the Islamic tradition. Until the period of Mehmet II, educational activities in madrasah (Muslim theological school) continued in masonry structures within or adjacent to mosques (Doğan, 2012: 74). Until this period, the order in which the lessons of madrasahs were taught, the details of the class, and the term sections are not known. In the period of Mehmet II in madrasahs, courses such as literacy activities, information on the catechism, knowledge of the catechism, grammar, syntax, rhetoric, geometry, calculus, debate, logic, Islamic law and principles, inheritance law, and Islamic theology were gradually introduced in madrasahs. In the Süleymaniye Madrasah, courses such as hadith, methodology of hadith, medicine, natural sciences, mathematics, and astronomy were offered.

In addition to madrasahs, Sıbyan (Ottoman primary school) schools, which were used in mosques or neighborhoods as primary schools whose expenses are covered by the foundations or charities, have been operating in order to undertake the teaching activities of young boys. These schools continued their teaching activities under the names such as “mekteb-i Sıbyan (Sıbyan school)”, “darü's-Sıbyan (Sıbyan's place)”, “muallimhane (teaching place)”, “mektebhane (school)”, “darü'l-ilim (place of knowledge)”, “darü't-talim (place of training)” according to their waqf (Unat, 1964: 3-6).

The first regulation on Sıbyan schools was made in 1824, and a transition to a kind of compulsory education was aimed. With the 1847 directive, the education period of the Sıbyan Schools was determined as four years and the classroom method was adopted (Alkan, 2000: 5). With the 1869 Regulation for General Education, it was decided to teach Elifba (The Qur'anic alphabet), The Qur'an, Tajwit, Morality Treatises, Theology, Islamic Calligraphy, Concise Scientific Calculus, Concise Ottoman History, Concise Geography, and Beneficial Knowledge. The school starting age is determined as 7 for boys and 6 for girls. It has been stated that the attendance sheets for the students will be kept, and penal sanctions will be applied to those who do not come more than three times. It was requested that the sıbyan

schools of the jamaats (Non-Muslim minorities) would operate separately for boys and girls if their places were available; if not teaching activities for boys and girls in separate classes were carried out in the same building (Berker, 1945: 70-71). A Primary School was opened in Nuruosmaniye in 1872, with the idea of being a pilot practice school, which was the first example of the Sıbyan Schools, which took on a different face with the Regulation for General Education. With this school, schools that offer new-style teaching activities to be opened in İstanbul and rural provinces began to be called "iptidai school" instead of "sıbyan school". Thus, the iptidai school classification was introduced for the schools carrying out new-style primary education activities, and the sıbyan school classification was introduced for the old-style primary schools (Alkan, 2000: 5).

It can be said that the planning of educational activities for the first time outside the madrasah and ulama (religious scholar) cycle in the Ottoman Empire started with the Meclis-i Umur-ı Nafia (Committee for Beneficial Affairs), which was established in 1838 during Mahmut II period. In the commission report of 1838, which was prepared by this committee and dealing with education issues, it was foreseen to open a new education level named "Selatin-i İzam (Great Sultans) Schools" above the neighborhood schools. It was also recommended to establish an inspection mechanism for schools and to link school activities to a minister. In the report, the inadequacy of primary schools, that they were unplanned and unscheduled, the transition to classroom formation in schools, the acquisition of literacy activities to all individuals in primary schools, teaching-oriented teaching, and avoidance of rote learning were among the topics discussed in the report. The decisions of the commission were submitted to II. Mahmut by filtering the relevant committees of the state, although most of them were not reflected in life, the establishment of Selatin-i İzam Schools was accepted and the Ministry of Mekatib-i Rüştiye (Rüştiye Schools) was established in 1838 with the will of the Sultan. İmamzade Esat Effendi became the first Minister of Mekatib-i Rüştiye and he continued this duty until 1848 (Kodaman, 1988: 3-6). The Ministry of Mekatib-i Rüştiye was transformed into the Ministry of Mekatib-i Umumiye (Public Schools) in 1846. In this process, Mekatib-i Rüştiye and Mekatib-i Sıbyan Deputies were abolished and transformed into Mekatib-i Umumiye (Public Schools General Directorate). However, after a short while, the title of the directorate was revised and the decision was made under the Ministry of Public School (Berker, 1945: 27, 36).

The first rüştiye school in the Ottoman Empire started education as İstanbul Davutpaşa School in 1847, with the special efforts of Kemal Effendi, the Minister of Public Schools of the period, who would become and later as the Minister of Education. At the graduation ceremony held in the presence of the Sultan at the end of the first academic year of the Davutpaşa Rüştiye School, the success of the students was also appreciated by the Sultan, which increased the number of junior high schools to five within a year. Fatih Darülmualimin-i Rüşdî (Teacher Training School for Rüştiye Schools) was opened in 1848 in order to meet the teacher needs of high school students carrying out teaching activities with the new method, and with the increase in the number of the assistant teacher who graduated from this school, the process of opening new Rüştiye Schools in the provinces was accelerated (Öztürk, 2008: 301; Ata, 2019: 110). In 1852, the number of rüştiye schools in İstanbul reached 10, and in 1853 the necessary allocation was provided for the opening of 25 more rüştiye schools in big centers. 7 of the rüştiye school to be opened in this direction were established in Anatolia, 15 in Rumelia, and 3 in the Aegean Islands (Kodaman, 1988: 92). The first rüştiye school established in the rural province was opened in 1855 (Alkan, 2000: 6). By 1869, the number of rüştiye schools in İstanbul was 12-13, while the number in rural provinces reached 87

(Kodaman, 1988: 92). In 1875, in İstanbul there were 21 rüştiye schools for boys (Aksaray-Mahmudiye, Beşiktaş, Beylerbeyi, Darülmaarif, Davutpaşa, Eyüp, Fatih, Galata, Kanlıca, Mirgûn, Odabaşı, Sultan Bayezid, Sultan Selim, Sütlüce, Şehzade, Takvimhane, Tophane-Fevziye, Tophanelioğlu, Üsküdar-Atik, Üsküdar-Atlamataşı, Zeyrek). As of 1875, 178 teachers and assistant teachers were working in these schools and 1795 students received an education. As of the same year, 89 students received graduation certificates (Sakaoğlu, 2003: 91).

In the period when they were opened, the rüştiye schools, which were considered as secondary education institutions preparing individuals for higher education, gradually moved towards the basic education level over time. The rüştiye schools were accepted as the first level of the idadi's (civil high schools), the first of which was opened in 1874. According to this, two types of idadi structure of seven years together with rüştiye school in the province centers, and two types of five-year idadi with rüştiye in the sanjak centers have emerged.

During the reign of Abdülhamid II, rüştiye schools in the rural provinces became institutions that specially trained civil servants for state offices. During the 2nd Constitutional Monarchy, efforts to include rüştiye schools in the primary education level increased, and finally, with the Tedrîsât-ı İbtidâiyye Kânûn-ı Muvakkati (The Provisional Law for Primary Education, which was put into effect in 1913, the rüştiye schools were taken under the roof of the ibtidâî schools, the education period of which was extended to six years and completely lost its identity as an independent school (Öztürk, 2008: 302).

The purpose of the present research is to examine the establishment and activities of Sinop Rüştiye School. In addition, the 1882 graduation ceremony was examined, as reflected in the press. The following questions were sought in the study:

- How was Sinop Rüştiye School established?
- How was the education program of Sinop Rüştiye School?
- Who are the teachers of Sinop Rüştiye School and Sinop Education Council members?
- How was the graduation ceremony of Sinop Rüştiye School held?

Method

Qualitative research can be said to be a scientific process in which “qualitative data gathering methods such as observation, interview, and document analysis are used, and a qualitative process for revealing perceptions and events realistically and holistically in the natural environment” is followed (Yıldırım and Şimşek, 2013: 45). In qualitative studies, the researcher has to make a kind of documentary scanning by examining the relevant sources to create the answers to the research questions. Document scanning is one of the data collection tools in quantitative and qualitative research methods (Uşen, 2016: 143). Considering the fact that the present study includes the analysis of written materials containing information about the subject or cases that are aimed to be researched and that the research cannot be carried out with other techniques, the document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used (Yıldırım and Şimşek, 2013: 217).

Data Source and Data Collection

In the study in which the activities of the Sinop Rüştiye School were examined, the following sources were used as the data source as well as the research studies;

Archive Documents.

- Presidential Ottoman Archive (POA). Dâhiliye Mektubî, DH-MKT: 2046/103.

- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 2/95.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 9/100.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 17/17.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 17/20.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/11.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/34.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/111.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/121.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 112/96.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/14.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/29.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/141.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 31/29.
- Presidential Ottoman Archive (POA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 773/42.

Newspapers.

- The Opening of Mekteb-i İdadi. (10 June 1301; 22 June 1885). Kastamonu, p. 1.
- Graduation Ceremony Speeches. (28 June 1301; 14 July 1882). Kastamonu, p. 2.

(Salname)Yearbooks.

- Salname-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye 1301 (1301/1885). İstanbul: Matbaa-i Osmaniye.
- Salname-i Maarif, (1301 / 1883-1884).
- Salname-i Maarif, (1316/1898).
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1286/1869.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1287/1870.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1288/1871.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1289/1872.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1290/1873.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1291/1874.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1292/1875.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1294/1877.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1295/1878.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1296/1879.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1297/1880.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1298/1881.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1299/1882.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1301/1883.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1306/1889.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1311/1893.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1312/1894.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1314/1896.

By examining the data given above, information about Sinop Rüştiye School was obtained. In this direction, the data obtained by document and document scanning has been subjected to a data reduction process. The obtained data were interpreted giving a certain meaning.

Data analysis

In the analysis of the data in the research, initially descriptive analysis and then content analysis method was used. According to this approach, the data obtained are evaluated and interpreted within the framework of the previously determined theme (Yıldırım & Şimşek,

2013: 256). The facts that may be hidden in the data can be revealed through content analysis. “The basic process in content analysis is to gather similar data within the framework of certain concepts and themes and to interpret them in a way that the reader can understand” (Yıldırım and Şimşek, 2013: 259). The framework of the study was formed as the experiences in Sinop Rüştiye School and Graduation Ceremony, the data obtained were processed within the framework of the research, defined, and interpreted by content analysis method.

Since this research is carried out within the framework of archive documents and related literature, it does not require ethics committee approval.

Findings

Sinop Rüştiye School

The first school activity in the context of Rüştiye Schools in the Ottoman Empire was with the establishment of the İstanbul Davutpaşa Rüştiye School in 1847. This process could only start in 1855 in the rural provinces (Öztürk, 2008: 301-302). In the period when schooling started to spread in the rural provinces, it was decided to establish a rüştiye school in the Sinop sanjak of Kastamonu province. The decision to establish the Sinop Rüştiye School was taken with the decision-permission letter dated 26 Şaban 1280/5 February 1864 concerning the letter of Maarif Nezareti (Ministry of Education). The decision was made by the signatures of 13 members of the Sinop Council, including members such as Abdi Effendi, Halil Effendi, Asım Effendi, and Hamdi Effendi. With the expression “nefs-i Sinop’ta dahi emsali gibi müceddiden bir Mekteb-i Rüştiye küşat ve teşkili hususuna karar verilüp çün kal’a derununda Camii Kebir dinmekle maruf Sultan Alâeddin Aleyhi’r-rahme Camii Şerifi havalisinde” in the document, it is understood that Sinop Rüştiye School like its counterparts in rural provinces will be opened in the castle near the Sultan Alaaddin Mosque, known as the Grand Mosque. (POA, İ.MVL: 511/23083).

Within the framework of the information contained in the archive document dated 1 July 1864, it can be said that the Sinop Rüştiye School was formed by transforming the existing two Sıbyan Schools. In the same document, it was requested from the relevant authorities that a headteacher, books, and treatises were needed for the school and that Şemsi Effendi was appointed as a deputy teacher (POA, MVL: 677/108). Süleyman Şemsi Effendi, apparently residing in Sinop, started to work on August 11 (POA, MVL: 684/33). The opening day of the school was clearly stated on the 11th of August, with the expression “işbu mah-ı halin evail-i seniyyesi perşembe günü” in the certificate of appreciation created on 18 August 1864 addressing the Governor's office by Sinop Council. In this context, Sinop Rüştiye School was opened with prayers on 8 Rebiülevvel 1281/11 August 1864 in an environment where the state officials, people, and even children were present (POA, MVL: 684/33).

Sinop Rüştiye School applied for the same education and training program with sanjak rüştiye schools operating in the rural provinces. Table 1 contains information on the weekly course schedule adopted to be applied in rüştiye schools:

Table 1

Weekly Course Schedule of Rüştiye Schools (Maarif Yearbook, 1316/1898: 191)

Course Name	1st Grade	2nd Grade	3rd Grade	Total
Turkish	7	6	4	17
The Qur’an with Tajwit and Theology	3	2	2	7
Geography	2	2	2	6
Calculus	2	2	2	6

Arabic	1	2	2	5
History	-	2	2	4
Persian	-	1	2	3
French	-	-	3	3
Islamic Calligraphy	1	1	1	3
Beneficial Knowledge ve and Public Hygiene	1	1	1	3
Painting	1	1	1	3
Geometry	-	-	1	1
Total	18	20	23	61

Considering that the graduates of the rüştîye school were employed in civil service positions in the state, it is seen that Turkish was taught intensively in these schools, and it was aimed to raise individuals who know three languages, have the language of correspondence and writing skills, and have general culture.

In the period when this program dated 1898 was published, Sinop Rüştîye School continued its activities in accordance with the combined program designed for five years under the responsibility of Sinop İdadi School. In this respect, it was shared by assuming its possible program during the period when it was operating as an independent rüştîye school. As a matter of fact, Gerze Rüştîye School carried out its activities according to this program in the same period. Information on the curriculum adopted to be implemented in the rüştîye schools is described in Maarif Yearbooks (1316/1898: 192; 1316/1898: 193-195; 1316/1898: 193-198; 1316/1898: 204-207; 1316/1898: 209-213; 1316/1898: 213-214; 1316/1898: 262-265; 1316/1898: 278-280; 1316/1898: 278-280; 1316/1898: 284-285; 1316/1898: 285-290).

First Grade (Sınıf-ı Evvel) Courses in the Rüştîye Schools Curriculum.

- The Qur'an with Tajwit and Theology: Religious issues regarding behavior and worship are taught from the book selected for Muslim students, and the Qur'an with Tajwit is read.
- Turkish: Rules (Two lessons per week): Description of the letter, word, name, and description, exercises, adjective, and description, exercises pronoun and description, exercises, verb and description, exercises, description and counting of prepositions, exercises, Turkish reading, vocabulary, and spelling.

The sentences and stories appropriate to the student's abilities and levels will be written according to grammar rules and the drafts written afterward will be collected and will be corrected by the teacher outside the lesson and returned to the students. The examined and corrected manuscripts will be recorded in white notebooks by the students. In the words written, the meanings of the words that the students do not know will be explained.

- Arabic: Topics such as grammar, root, and inflection of words, infinitive, adjective, reading in Arabic, Arabic spelling, spelling.
- Calculus: Mathematics, description of arithmetic, number, forms of numbers, numbers, digits and sentences, zero and its effect, addition, subtraction, fraction, exercises, and examples on specified topics.
- Geography: Definition and parts of geography, natural knowledge, solid and liquid parts of the earth.
- Beneficial Knowledge ve and Public Hygiene: Earth and planets, air, water, fire, phases/changes of air, home, human body, five senses.

- Islamic Calligraphy: The writing of rik'a will be displayed in the order in the selected exercise book.
- Painting: a) First Grade-First Part: Picture caption, line, angles, triangles, square, rectangle, curved line, b) Second Part: Embroidery and ornaments derived from the coincidence and intersection of lines, square.

Second Grade (Sınıf-ı Sani) Courses in the Rüştiye Schools Curriculum.

- The Qur'an with Tajwit and Theology: A book in accordance with the teaching principles is followed and the prayer suras are memorized based on the rules of reading the Qur'an.
- Turkish: The subjects of rules, nouns, adjectives, pronouns, verbs, prepositions, Turkish reading, lexicon and spelling were continued as a continuation of the first-year curriculum.
- Arabic: Grammar, reading book, with and without vowel point.
- Persian: Before starting the rules, some simple and easy sentences will be memorized with familiar words. Grammar, word types, noun types, quality, quantity, nouns, time noun, place name, tool name, reduced noun, number names, properties of nouns, completion, noun phrase, adjective clause.
- Calculus: Divisibility, numerator and denominator, scales, old scales, exercises on the subject, and solution of sample problems.
- Geography: Four continents and their divisions, the relationship of the earth with celestial bodies, general geography, classification of mountains according to their elevations, plants and animals, general information about Asia and the Far East, Africa, the Nile basin, general information about America, Mexico, general information about the Australian continent.
- History: Islamic history, the history of the prophets, the birth of Islam, the prophethood of the last prophet Muhammad, the establishment and expansion of the state of Islam, the Era of the Four Caliphs, the Umayyad State, the Abbasid State, the Harun Rashid Period, the state of the Islamic world two centuries after the hijrah, Andalusia Umayyad State, Fatimid State, Ayyubi State, Crusades, Albuys State, Tahiri State, Seljuk State, Harezm State, Tatar Invasion, Genghis, Islamic Civilization.
- Beneficial Knowledge ve and Public Hygiene: Ground, stone, stone types, tree, tree types, mine, types of mines, mine quarry.
- Islamic Calligraphy: It will be delivered like the previous year.
- Painting: Various lines, joining of lines, embroidery, and ornaments derived from hoops and arcs.

Third Grade (Sınıf-ı Salis) Courses in the Rüştiye Schools Curriculum.

- The Qur'an with Tajwit and Theology: Education continues as in the first and second years. The moral education and decency of the children are given importance.
- Turkish: The subjects of rules, noun, adjective, pronoun, verb, prepositions, reading Turkish, word, and spelling, are continued as a continuation of the first-year curriculum.
- Arabic: Syntax, literal words, pronouns, noun phrases, Arabic grammar rules.
- Persian: Verb, root infinitive, and infinitive types.
- French: Alphabet and reading: The French alphabet, recitation, and writing.

Warning: Students learn the alphabet and spelling and practice writing. The ability to read sentences without giving meaning through the reading book will be gained.

Spelling: Simple sentences and easy sentences are written on the chalkboard and in the students' notebooks, and the homework given from the book is checked.

Writing: First-year notebooks are printed in line with the teaching procedures.

- Calculus: Top and root, various methods, interest, easy ways of calculating interest, time problems, exercises, and problems on the subject.
- Geometry: Straight lines, angles, vertical lines, slants, planes, quadrilaterals, regular polygons, surface area, geometric bodies, pyramids, rectangular prisms, spheres, very simple information about zoning and construction application.
- Geography: European and Ottoman Country, Europe, Southern Europe, Western Europe, Northern Europe, Eastern Europe, Ottoman Country Geography, dimensions of the Ottoman country, Ottoman Europe, administrative structure, Ottoman Asia, Ottoman Africa, land and sea routes of the Ottoman country, continents and other countries.
- History: Brief Ottoman History, Establishment of Ottoman Empire, Osman Gazi Period, Orhan Gazi Period, Sultan Murat Period, Yıldırım Bayezit Khan Period, Sultan Murad-ı Sani Period, Fatih Second Sultan Mehmet Khan Period, Second Sultan Bayezit Khan Period, Yavuz Sultan Selim period, Sultan Süleyman the Magnificent, the Second Sultan Selim and the Third Sultan Murat periods, the Third Sultan Mehmet and the First Sultan Ahmet periods, the First Sultan Mustafa and the Second Sultan Osman periods, the Fourth Sultan Murat Khan, the Sultan İbrahim and the Fourth Sultan Mehmet Khan periods, the Second Sultan Suleyman and Sultan Ahmet periods, Second Sultan Mustafa Khan period, Third Sultan Ahmet Khan period, First Sultan Mahmut Khan, Third Sultan Osman Khan, and Third Sultan Mustafa Khan and First Sultan Abdülhamit Khan periods, Third Sultan Selim Khan period, Fourth Sultan Mustafa Period, His Holiness the Second Sultan Mahmut Khan-i Adli.
- Beneficial Knowledge ve and Public Hygiene: Textiles, candles, copper, oil, gas, bread, tea, coffee, wine, beer, salt, etc., paper, materials of school children, pictures, human body, training of emotions, sight, smell, taste, touch.
- Islamic Calligraphy: It will be delivered like the previous year.
- Painting: Perspective, representation of geometric objects through perspective and shading, ornamental plants drawing, flat leaves drawing.

Some information has been obtained about the appointment of the teachers of Sinop Rüştiye School. In this context, the headteacher of the school, Hafız Mustafa Effendi, was appointed to the newly opened Karapınar Rüştiye School on 18 March 1873, and Zeytuni Mustafa Effendi, the rüştiye school in Kirameddin village of Akçaşehir, was appointed in his place at that time (POA, MF-MKT: 9 / 141). In the meantime, it is understood that as of May 4, the former teacher of the school, Hafız Mustafa Effendi, could not go to the place of duty since the appointment letter has not been issued yet and was still sent to the place of duty in order not to put him in a difficult situation (POA, MF-İBT: 2/95). Upon the death of Gerze Rüştiye School teacher Hafız Mahmut Effendi, on 12 December 1876 Mustafa Effendi, who was the teacher of the Sinop Rüştiye School, was invited to work in Gerze, but he requested the appointment of a new teacher to the Gerze Rüştiye School upon his willing his satisfaction in the place of duty. (POA, MF-İBT: 9/100).

As of the 1882-1883 academic year, as the number of students of Sinop Rüştiye School reached 125 students, there was a third teacher demand for the school, and the physical structure of the building began to be insufficient for teaching (POA, MF-İBT: 17/17). In 1882, 17 students were graduated from Sinop Rüştiye School. Those were Ali Rıza Effendi, Hasan Nazmi Effendi, Muhammet Rüştü Effendi, Mustafa İzzet Effendi, Hasan Fehmi Effendi, Halil Raşit Effendi, Hüseyin Hüsni Effendi, İsmail Hakkı Effendi, Muhammed Şevki Effendi, Cafer Sadık Effendi, Osman Hulusi Effendi, Zekeriya Efendi, Hüseyin Sıtkı Effendi, Ali Vehbi Effendi, Ali Muhtar Effendi, Muhammed Vasıf Effendi, and Ali Fevzi Effendi (Graduation Ceremony Speeches, 1299/1882: 2).

In 1883, the teacher's disruption of the lessons on the pretext of his illness caused discomfort in the school and a complaint telegram was sent to the Ministry of Education stating that illness was not an obstacle to teaching. In addition, it was decided to expand the school with new additions within the framework of the aid money collected from the public for the solution of the increase in students in the previous year (POA, MF-İBT: 17/20).

In the 1884-1885 academic year, it was decided that Sinop Rüştiye School teacher Mr. Mustafa Asım and Kırşehir Rüştiye School teacher Mr. Ali Rıza would be appointed through permutation in September. However, when Mr. Ali Rıza requested his retirement on 11 December, the school remained without a teacher for a while. The shortage of teachers was tried to be filled with the Boyabat Rüştiye School assistant teacher Mahmut Efendi as of 14 January. However, when this attempt of the school failed, it was stated that the assistant teacher was insufficient and a new teacher was requested to be appointed to the school on 3 February. On 11 May 1885, the former teacher of the school, Mustafa Asım Effendi, was appointed to the school again. Thus, the school could not conduct a proper teaching activity in one academic year (POA, MF-İBT: 18/11; MF-İBT: 18/34; MF-İBT: 18/111; MF-İBT: 18/121). On 15 September 1889, a qualified and competent Islamic Calligraphy teacher was requested to the school (POA, MF-MKT: 112/96). During the period of schooling in Sinop, Sinop Rüştiye School hosted other schools as well. In this direction, until the construction of Sinop Mülkiye İdadi School (Sinop Civil High School), which was started to be built in 1893, education was continued in the rüştiye temporarily. Later in 1902, as a result of the burning of the Sinop Mülkiye İdadi School, the existing students were transferred to the abolished Sinop Rüştiye School's building (POA, DH-MKT: 2046/103; MF-MKT: 773/42). Thus, it is understood that the activities of the Sinop Rüştiye School were terminated at the beginning of the 1900s, and the secondary school education activities were carried out within the Sinop İdadi School.

According to the news in Kastamonu Newspaper, it was stated in the telegram dated 18 June 1885, which was sent from the Sinop Governorship to the Kastamonu Governorship, that the Sinop İdadi School was opened on the same day, that is, Thursday:

The news that the excavation of the main places of the administrative school, which was decided to be built by the administrative authorities in Sinop, has started. Today, an opening ceremony was held in which all administrative officers, military officials, notables of the town, a group of artillery soldiers, security guards, Muslim and non-Muslim rüştiye and ibtidai students, mufti, and metropolitan attended. Along with the recitation of the Qur'an, the Sultan was prayed and honored. Afterward, the soldiers, students and other participants at the ceremony said "long live my sultan" together and loudly three times as an indication of accompanying the prayer. Later, the school was opened with Besmele, with the hope that the school would serve in accordance with its opening purpose, and that the necessary education and information were

presented to the students with the teaching activity. Respectfully announced to the public (Opening of Mekteb-i İdadi, 1301/1885: 1).

Considering that Sinop Rüştiye School was abolished in accordance with the 1869 Regulation for General Education¹ and Sinop İdadi School students were enrolled in the secondary school section of the combined secondary school-high school status, the news of the shared newspaper is important. Sinop İdadi School was completed and opened in an environment where the administrative and military personnel of the sanjak and the notables of the city were present. Students of non-Muslim and Muslim iptidai and rüştiye schools, Mufti Effendi and Metropolit prayed. Following the prayers, all the individuals there responded to the prayer by saying "Long live my Sultan" three times in unison. In this context, Sinop İdadi School was opened with the wish of producing activities suitable for the opening purpose and with the Basmalah (Opening of Mekteb-i İdadi, 1301/1885: 1).

The identities of the teachers differ according to the student population of Sinop Rüştiye School and the appointment status of the teachers. Table 2 shows the number of students studying at the Sinop Junior High School, the names of the teachers and the staff (Salname-i Vilayet-i Kastamonu, Salname-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye (SD), 1286/1869: 72; 1287 / 1870, p.96; 1288/1871: 109; 1289/1872: 112; 1290/1873: 112; 1291/1874: 138; 1292/1875: 152; 1294/1877: 158; 1295/1878: 110; 1296 / 1879: 119; 1297/1880: 165; 1298/1881: 179; 1299/1882: 197; 1301/1883: 390, 1306/1889: 472).

Table 2

Number of Sinop Rüştiye School Students and Teachers

Year	# of Students	Teacher	Assistant Teacher	(Rik'a/ Sülüs (Writing Course) Teacher	Staff
1869	61	Mudarris Hüseyin Vasfi Efendi	Mustafa Efendi	Rasim Efendi Osman Efendi	-
1870	65	"	"	-	-
1871	68	"	"	-	-
1872	58	Mudarris Mustafa Asım Efendi	"	Osman Efendi	Ali Fevzi Efendi
1873	65	Mudarris Mustafa Efendi	"	"	Hasan Ağa
1874	38	"	"	"	"
1875	69	"	"	"	Ömer Efendi
1877	70	Mudarris Mustafa İzzet Efendi	"	"	Derviş Mehmet Efendi
1878	70	"	"	"	"
1880	86	"	"	"	"
1881	80	Mudarris Mustafa Asım Efendi	Osman Efendi	"	Hüseyin Efendi
1882	110	"	"	Mustafa Efendi	"
1883/SD	70	-	-	-	-
1889	120	Osman Efendi	Osman Hilmi Efendi	Mesut Efendi (Muallim-i Salis)	Hüseyin Efendi

¹ In order to unite Islamic and non-Muslim citizens and to raise individuals in a common cultural perspective, a school type with a double medium of instruction and a three-year education period was stipulated in the Regulation for General Education. It has been considered that the İdadi Schools, which would implement a program of seven years with Rüştiye in all provincial centers and with Rüştiye in sanjak centers, which would implement a five-year program. Between 1882 and 1890, students studying in these secondary education institutions extending to the township and sub-district centers were able to transfer to higher education and were prepared as civil servants for self-employment, local and official services (Unat, 1964: 45).

In Table 3, the information of the members of the Sinop Education Council for different years (Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1295/1878: 68; 1298/1881: 175; 1299/1882: 191; 1306/1889: 468; 1311/1893: 246); 1312/1894: 310; 1314/1896: 236).

Table 3

Sinop Education Council

Years	Chair	Members
1878	Mufti Hacı Ali Effendi	Mustafa İzzet Effendi Muhammet Emin Effendi Hüseyin Effendi
1881	Mufti Hacı Ali Effendi	Mustafa Asım Efendi Muhammet Emin Effendi
1882	Mufti Effendi	Mustafa Asım Effendi Muhammet Emin Effendi
1889	Mufti Hafız Ali Lütfi Effendi	Osman Nuri Effendi Muhammet Emin Effendi
1893	Mufti Effendi	Registry Director Effendi Müderris Ahmet Hamdi Effendi Nikolai Effendi Fiduciary Mustafa Effendi
1894	Mufti Effendi	Registry Director Mr. Rıza Bey Mudarris Ahmet Hamdi Effendi Hafız Emin Effendi Abdullah Ramiz Effendi Nikolai Effendi Fiduciary Mustafa Efendi
1896	Mutasarrıf Efendi	Mufti Efendi Registry Director Talat Efendi İdadi School Director Effendi Mayor Hasan Effendi Hafız Emin Effendi Forestry Inspector Muhtar Effendi Yorgaki Effendi Fiduciary Mustafa Effendi

It is thought that the frequent changes of Sinop education council members as of the period of research may lead to instability in the reflection of education policies to institutions in the region. The inclusion of non-Muslim individuals among the members as a representation can be regarded as a result of the reflection of constitutional administration understanding on the socio-politics of education.

The Graduation Ceremony of 1882 with its Reflection in the Press²

Graduation ceremonies, which can be considered as the fruit of educational activities, are important in terms of transferring the state imagination of the future to the graduate students by senior managers. In this context, it can be said that it has become a tradition for the Sultans to attend the graduation ceremonies of the schools opened in İstanbul during the modern education activities that started with the Mahmut 2nd period. This tradition had been tried to be continued in the rural provinces by means of civilian authorities. The message that the state was with the education community was conveyed to the public in a strong way by making various speeches at the ceremonies attended by Governor Pashas, especially in the provincial centers and the governors in the sanjaks. During the visit of the Governor of Kastamonu Sirri Pasha to the Sinop sanjak, the Sinop Rüştiye School attended the graduation ceremony in 1882 and made a speech (it is understood that the speech was not made by Sirri Pasha later), between the lines of the speech, it is important to see the perspective of the state officials on education. However, what is more, important in terms of press history is that the news of the graduation ceremony made in the Kastamonu newspaper was accidentally declared and denied one week later.

According to the information in the news (Kastamonu 440, 1299/1882: 1); Sinop Registry Director Hamza Bey sent the text of his speech to Hakkı Efendi, who was in charge of the Governorship's editorial office. However, although it was not specified to whom the text belongs, the news was mistakenly conveyed to Kastamonu newspaper as the speech text of Governor Pasha, with the thought that Governor Pasha was in Sinop at that time. On this occasion, the full text of the speech in the newspaper has led to the emergence of the study. As a matter of fact, the newspaper reports on the graduation ceremonies but does not provide as much detailed news as it does in its specified issue. The full text of the ceremony speeches in the newspaper is important in terms of understanding the perspective on education based on students, teachers, and administrators, which is one of the elements that make up the universe of the study. The simplified text of the speech made by the civilian chief who gave a speech at the Sinop Rüştiye School to the attendees and the students is given below:

Effendies, individuals live in this world to distinguish between good and evil and to reproduce human qualities in their bodies. Every individual needs to learn more or less science in order to maintain this situation. See, scholars have described an individual who does not have science as an animal, not a human. To understand the difference between science and ignorance in this world, even contemplating in your minds in line with this description of scholars is enough to direct you to a constant awakening. Perfect individuals are always respected by other individuals thanks to their knowledge and perfection. All kinds of favors are offered to the perfect individual, and in this respect, it will be successful to spend a sweet life. The knowledge of scholars and mature individuals not only benefits them but also benefits the ummah. Thanks to their knowledge, they serve the homeland greatly. On this occasion, they attain a good reputation in the world and great positions in the hereafter. As the ingenuity of the trees that past scholars have planted so far, we are collecting their fruits today. If they did not write a book, how would we learn science? That is to say, they studied and

² The reason for the fact that the information about the 1882 graduation ceremony of the Sinop Rüştiye School was included in the research is that, in addition to the limited availability of specific information through the press, it was assumed that the Governor Pasha attended the ceremony inadvertently and comprehensive information was obtained about the ceremony. The fact that such comprehensive news cannot be obtained in content searches other than 1882 adds value to the research.

offered the science and science we studied to our advantage. So, we are obliged to add new things to the level of knowledge they have by studying science to be their benefactor. So let's try to advance the knowledge and science being studied. Until we can turn the wisdom entrusted to us by the people of science, our predecessor, into both our source and our revenue. In this way, useful works for humanity will emerge from the honor, science, and skill of which each of us is a shareholder in the human world. The verse "Ve-en leyse lil-insâni ilâ mâ se'â" (That man can have nothing but what he strives for. Surat an-Najm, 53) is a guarantee and evidence for salvation from all sorts of sorrow and attaining our purpose. For this reason, you should take your science education forward by knowing the youth phase you are in as a great opportunity. Undoubtedly, this effort becomes a path to your happiness in order to reach your greatest goal. We hope that your efforts and efforts observed from each of you in the presence of the esteemed delegation will carry you to higher and more honorable positions. Thanks to this effort and effort, it will be our eyes' joy to see you in supreme positions in the future. I wish the continuation of the efforts and care of the teachers for your education and training. Praise be to Allah Almighty, who offers beautiful ways of studying science that make things easier. May the lives of our benefactor Sultan, our lord, His Holiness be blessed. In the sultanate, may bestow beauties with justice and mercy on his vassals until the doomsday, Amin (Graduation Ceremony Speeches, 1299/1882: 2).

When the expressions in the news are evaluated, it is understood that the person making a speech has a high level of consciousness. The description of the science is laid out in a succinct way, and the way to life happiness is shown to the students. It is determined as a goal for students to lead a life in this direction by making a description of the perfect individual. The speech text read by a student in response to the speech of the civilian chief at the graduation ceremony of the Sinop Rüştiye School is presented in the newspaper as follows:

May Allah Almighty make us individuals who correct us and produce useful works by giving us beauties. May you grant us perfection. Long live my Sultan! May our benefactor, our Sultan's reign blessed and prosperous. In short, it was ordered to establish a rüştiye school for the education and improvement of helpless and defective individuals like us. We are incapable of gratitude to our Sultan, who, with the appointment of a teacher, offered us endless possibilities for the education of science, science, and ingenuity that our ancestors did not have the opportunity to study, and who was more compassionate and affection to us than our parents. For this reason, we repeat the word "long live my Sultan" every morning and evening. We admit that we are incapable of everything we can offer as a reward for the dedication and effort they have shown to each of us, even our teachers. We would like to express our gratitude to all the officers who have welcomed our ceremony today for their condescension and their attendance. We consider this opportunity to speak as a good opportunity and repeat our prayer "Long live my Sultan" (Graduation Ceremony Speeches, 1299/1882: 2).

At the end of the ceremony, a prayer was made by the teacher of Sinop Rüştiye School. In prayer, by emphasizing the hadith of Prophet Muhammad (p.b.u.h) "the scholars are the successors of the Prophets", the students were wished for more knowledge. Respect was given to Sultan Abdülhamit Han's personality and the souls of his ancestors, as well as to the spirits of Sheikh Şaban-ı Veli, Seyyid Bilal (Graduation Ceremony Speeches, 1299/1882: 2).

Conclusion

Rüştiye Schools, which were established during the Tanzimat Period, which emerged as the period when the modernization process of the Ottoman Empire intensified, are educational institutions established to represent the secondary school level, which is seen as an upper education level of sıbyan schools converted into iptidaiye schools. This school level, which was first established in İstanbul in 1847, has only been established in the provinces since 1855. Rüştiye schools, like other educational institutions, reached a certain standard with the 1869 Regulation of General Education. An education curriculum for rüştiye schools has been created. In the curriculum axis, The Qur'an with Tajwit and Theology, Turkish, Arabic, Persian, French, Calculus, Geometry, Geography, History, Beneficial Knowledge and Public Hygiene, Islamic Calligraphy, Painting courses were taught in rüştiye schools. As progress has been made in the field of modernization and institutionalization in educational institutions, there have been new developments in education levels. İdadi school at the high school level, which was established first in İstanbul, started to become widespread in the rural provinces over time. The administrative levels, which operated independently for a period, gradually incorporated the rüştiye level into its structure.

A decision taken by the Sinop council on 5 February 1864 was also approved by the Ministry of Education. Thus, the Sinop Rüştiye School was opened on 11 August 1864. Sinop Rüştiye School continued its education activities until the 1900s with student numbers up to 125 in different semesters. Although it is not known exactly when it happened, it completed its activities in the 1890s under the Sinop İdadi school. The Rüştiye School building temporarily hosted the Sinop Civil İdadi School until its construction was completed, and the Sinop İdadi School, which burned down in 1902, continued its teaching activities in the Rüştiye school building, which was temporarily empty. It is understood that Sinop Rüştiye School hosted thousands of students to learn science in accordance with its opening purpose.

Thanks to this research, the names of the 1882 graduate students of the school, the individuals who worked as teachers at the school, and the members of the Sinop Education Council were also revealed. In addition, another aspect of the research was discussed within the scope of the news published in the Kastamonu newspaper. The details of the graduation ceremony, where the year-end exams of the Sinop Rüştiye School were held in the 1882-1883 academic year, were inadvertently in the press with a broad news perspective on the pretext that the Kastamonu Governor Sırrı Pasha was speaking. On this occasion, it was aimed to shed light on the present by trying to understand the perception of the state, the perception of education and training, and their view of the life of the administrators and students of the period. In this direction, it was understood that individuals' perception of the state was very strong and lively, their loyalty to the Sultan was expressed at every stage, and the consciousness of being individuals beneficial to the homeland and the ummah was quite alive as well as establishing the personal development and equipment of the students.

Conflict of Interest Statement: The author declares that there is no conflict of interest.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem.
- Alkan, M. Ö. (2000). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e modernleşme sürecinde eğitim istatistikleri 1839-1924* (6). Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Ata, B. (2019). Eğitimin tarihsel temelleri. E. Karip (Edt.). *Eğitime Giriş* (s. 97-124). Ankara: Pegem.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli büyük Türkçe sözlük* (1). Ankara: Yazar.
- Berker, A. (1945). *Türkiye'de ilköğretim (1839-1908)*. Ankara, Milli Eğitim.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Dâhiliye Mektubî, DH-MKT: 2046/103.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 2/95.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 9/100.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 17/17.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 17/20.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/11.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/34.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/111.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/121.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 112/96.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/14.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/29.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/141.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 31/29.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 773/42.
- Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe sözlük*. İstanbul: Ötüken.
- Doğan, İ. (2012). *Türk eğitim tarihinin ana evreleri*. Ankara: Nobel.
- Kodaman, B. (1988). *Abdülhamid devri eğitim sistemi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Mekteb-i İdadi Açılışı. (10 Haziran 1301; 22 Haziran 1885). Kastamonu. s. 1.
- Mezuniyet Töreni Konuşmaları. (28 Haziran 1301; 14 Temmuz 1882). Kastamonu, s. 2.
- Özkan, S. (2014). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Nobel.
- Öztürk, C. (2008). Rüşdiye. *DİA*, 35, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı. Erişim (10.10.2020): <https://islamansiklopedisi.org.tr/rusdiye>
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan günümüze eğitim tarihi*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi.
- Salname-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye 1301 (1301/1885). İstanbul: Matbaa-i Osmaniye.
- Salname-i Maarif, (1301/1883-1884).
- Salname-i Maarif, (1316/1898).
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1286/1869.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1287/1870.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1288/1871.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1289/1872.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1290/1873.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1291/1874.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1292/1875.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1294/1877.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1295/1878.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1296/1879.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1297/1880.

- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1298/1881.
Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1299/1882.
Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1301/1883.
Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1306/1889.
Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1311/1893.
Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1312/1894.
Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1314/1896.
Unat, F. R. (1964). *Türkiye eğitim sisteminin gelişmesine tarihi bir bakış*. Ankara: Milli Eğitim.
Uşen, Ş. (2016). Bilimsel araştırmalarda veri-veri toplama yöntemleri-ölçme ve ölçekler. H. Coşkun, H. M. Paksoy (Edt.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s. 141-184). İstanbul: Lisans.
Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

This page left blank...

Sinop Rüştiye Mektebi: Basına yansıyan yönüyle 1882 yılı mezuniyet töreni

Ekrem Zahid BOYRAZ

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, BAP Koordinasyon Birimi, E-posta: ekremzboyraz@gmail.com

Makale Bilgisi

Makale Türü	Araştırma & İnceleme
Geliş Tarihi	11.04.2021
Kabul Tarihi	18.04.2021
DOI Numarası	https://doi.org/10.17497/tuhed.894992
Kaynak Göster	Boyraz, E. Z. (2021). Sinop Rüştiye School: The graduation ceremony of 1882 as reflected in the press. <i>Turkish History Education Journal</i> , 10(1), 55-71. https://doi.org/10.17497/tuhed.894992
Etik Beyannamesi	Bu araştırma arşiv belgeleri ve ilgili literatür çerçevesinde gerçekleştirildiği için etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Bilgi Notu

Sinop Rüştiye Mektebi: Basına yansıyan yönüyle 1882 yılı mezuniyet töreni

Ekrem Zahid BOYRAZ

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, BAP Koordinasyon Birimi, E-posta: ekremzboyraz@gmail.com

Öz

Eğitim ve öğretim, bireylerin maksatlı olarak donanımlı hale getirilmesini amaçlayan sistemli bir faaliyettir. Tarih boyunca eğitim ve öğretim faaliyetleri gerek bireysel düzeyde gerekse toplumsal düzeyde insanlığın öncelikli gündeminde yer almıştır. Bugün küresel ölçekte önemi daha fazla öne çıkan eğitim ve öğretim, siyasal erklerin devamlılıkları için kurumsal düzeyde planlama yapmak zorunda oldukları bir olguya dönüşmüştür. Osmanlı Devleti devamlılığı açısından eğitim-öğretime gereken önemi veren bir siyasal unsurdur. Bu çerçevede 19. yy. modernleşme sürecinde eğitim-öğretim faaliyetleri kapsamında açılan rüştiye mekteplerinden birisi de Sinop Rüştiye Mektebi olmuştur. Öğretim faaliyetine ilk olarak 1847'de İstanbul'da başlayan rüştiyeler, taşrada 1855'ten itibaren kurulmaya başlamıştır. Çalışmada rüştiye mektepleri hakkında genel bir bilginin yanı sıra rüştiyelerde okutulan Arapça, Coğrafya, Farsça, Fransızca, Hendese, Hesap, Hüsn-ü Hat, Tecvitli Kur'an-ı Kerim ve Ulum-ı Diniyye, Malumat-ı Nafia ve Hıfzıssıhha, Resim, Tarih, Türkçe derslerinin içerik bilgilerine ve ders saatlerine yer verilmiştir. Öğretim kurumlarında modernleşme ve kurumsallaşma alanında mesafe kat edildikçe öğretim kademelerinde de yeni gelişmeler olmuştur. Kastamonu vilayetine bağlı Sinop sancağında bir rüştiye mektebi ise 1864'te açılmıştır. Sinop Rüştiye Mektebi'nin öğretim faaliyetleri, öğrenci sayıları, çalışan isimleri, elde edilen bilgi ve belgeler dâhilinde incelenmeye çalışılmıştır. Böylelikle Sinop Rüştiye Mektebi'ne dair akademik düzeyde henüz paylaşılmamış bilgilerin, bu çalışma ile paylaşılması amaçlanmıştır. Ayrıca basında yer alan 1882 yılına ait mezuniyet töreni haberi bağlamında belirtilen zaman nezdinde yönetici, öğretmen ve öğrenci perspektifinden eğitim-öğretim faaliyetine bakış anlaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: eğitim, Sinop rüştiye mektebi, basın, gazetecilik

Giriş

Eğitim terbiye, maarif, talim gibi anlamları karşılamakla birlikte bireyi eğitmek işi, yetiştirme ve terbiye etme işidir (Ayverdi, 2011: 825). Eğitim eğitme işi olmakla birlikte eğitmek sürecini de kapsamaktadır. Bireyin spesifik bir konuda veya bir bilgi ve bilim dalında yetiştirilmesi ve geliştirilmesi faaliyetidir. Bu yönüyle eğitim bireyin toplumsal yaşamda bireysel açıdan konumlanabilmesi adına gerekli bilgi, beceri, teknik ve kültürel yetenekler yanında erdemi kazanabilmesi için bireye yardımcı olma etkinliğidir (Çağbayır, 2007: 1380).

Akyüz'e göre (2015: 2) eğitim "kişinin zihni, bedeni, duygusal ve toplumsal davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona birtakım

amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür.” Eğitim, yaşam boyu süren; plana dayalı veya rastlantısal bir süreç olabilir. Bu doğrultuda yaygın eğitim faaliyeti ise “okul, okuma-yazma, ders araç gereçleri ile ve bunların dışında aile veya bir çevre içinde, kişisel yetiştirme vb. yollarıyla yapılan öğretme, öğrenme, bilgi aktarma ve beceri kazandırma çalışmalarının tümünü kapsayan” çabalardır.

Eğitimin birey ve toplum açısından tanımlanmasıyla birlikte eğitim sistemi, milletler adına bir var olma veya yok olma meselesi olarak görülebilir. Bu sistemi başarıyla yaşama uyarlayan uluslar yaşama şansını ellerinde bulundururlar. Aksi takdirde yerlerini irade, ahlâk ve kafa olarak daha kuvvetli olan uluslara terk etmek zorunda kalırlar. Bu sebeple eğitimin en önemli amacı insan yetiştirmek, milli ve sosyal hayata henüz elverişli olmayan genç bireyleri yetişkin bireyler vasıtasıyla şimdiye ve geleceğe hazırlamaktır (Özkan, 2014: 2).

“Eğitim, öğretimi de içine alan çok geniş bir terimdir. Öğretim, teşkilatlı ve düzenli olarak genellikle bir öğretim kurumunda (okul vb.) öğretmenler tarafından öğrencilere, araç gereç kullanılarak bilgi aktarılması ve öğretilmesi çalışmalarının tümüdür.” Bir diğer ifadeyle öğretim, “öğrenmenin gerçekleşmesi için girişilen düzenli teşkilatlı planlı çabaların tümüdür ve bazen örgün eğitim olarak da adlandırılır. Öğretim, eğitimin bir parçasıdır ve ancak öğretilen şeyler kişinin davranışlarında olumlu yönde değişiklikler meydana getirmişse eğitim haline dönüşür” (Akyüz, 2015: 2).

Osmanlı Devleti’nde eğitim, İslam geleneğinin bir unsuru olan medrese eğitimi esaslıdır. Medreselerde II. Mehmet dönemine kadar eğitim faaliyetleri camilerin bünyesinde veya bitişğinde kâgir yapılarda sürmüştür (Doğan, 2012: 74). Bu döneme kadar medreselerin derslerin nasıl bir sıraya göre okutulduğu, sınıf ve devre bölümlerinin detayı net olarak bilinmemektedir. II. Mehmet döneminde medreselerde Sahn-ı Seman medresesinde belirlenen esaslarla okuma-yazma faaliyetleri, ilmihal bilgileri, sarf, nahiv, hitabet, geometri, hesap, münazara, mantık, İslam hukuku ve esasları, miras hukuku, İslam teolojisi gibi dersler kademeli olarak sunulmuştur. Süleymaniye Medresesinde ise hadis, hadis usulü, tıp, doğa bilimleri, matematik, astronomi gibi dersler sunulmuştur.

Medreselerin dışında genellikle küçük yaştaki erkek çocukların öğretim faaliyetlerini üstlenmesi adına cami veya mahallelerde vakıf bünyesinde veya hayırseverler tarafından masrafları karşılanan ilkokul hüviyetinde Sıbyan Mektepleri faaliyet göstermiştir. Bu okullar vakfiyesine göre “mekteb-i sıbyan”, “darü’s-sıbyan”, “muallimhane”, “mektebhane”, “darü’l-ilim”, “darü’t-talim” gibi adlar altında öğretim faaliyetlerini sürdürmüşlerdir (Unat, 1964: 3-6).

Sıbyan mektepleri ile ilgili ilk düzenleme 1824 yılında yapılarak bir tür zorunlu eğitime geçiş amaçlanmıştır. 1847 talimatnamesiyle Sıbyan Mekteplerinin eğitim süresi dört yıl olarak belirlenerek sınıf usulü benimsenmiştir (Alkan, 2000: 5). 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesiyle Sıbyan Mekteplerinde Elifba, Kur’an-ı Kerim, Tecvit, Ahlaka Müteallik Risaleler, İlmihal, Yazı, Muhtasar Fenn-i Hesap, Muhtasar Osmanlı Tarihi, Muhtasar Coğrafya ve Malumat-ı Nafia derslerinin okutulması kararı alınmıştır. Okula başlama yaşı erkek çocuklar için 7, kız çocukları için 6 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin yoklama defterlerinin tutulacağı, üç defadan fazla gelmeyenlere cezai müeyyideler uygulanacağı ifade edilmiştir. Cemaatlerin sıbyan mekteplerinde, olduğu takdirde kız ve erkek okullarının ayrı faaliyet göstereceği, olmadığı durumlarda aynı binada kız ve erkek öğrencilerin ayrı sınıflarda öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi istenmiştir (Berker, 1945: 70-71). Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile farklı bir çehreye bürünen Sıbyan Mekteplerine ilk örnek, pilot uygulama okulu olması düşüncesi ile 1872’de Nuruosmaniye’de bir Sıbyan Mektebi açılmıştır. Bu okulla birlikte İstanbul ve taşrada

açılacak yeni usul öğretim faaliyeti veren okullara “sıbyan mektebi” yerine “iptidai mektebi” denilmeye başlanmıştır. Böylece yeni usul ilköğretim faaliyeti yürüten okullara iptidai mektepleri, eski usul öğretim faaliyeti yürüten ilköğretim okullarına sıbyan mektebi sınıflaması getirilmiştir (Alkan, 2000: 5).

Osmanlı Devleti’nde medrese ve ulema döngüsünün dışında ilk defa eğitim faaliyetlerinin planlamasının II. Mahmut döneminde 1838’de kurulan Meclis-i Umur-ı Nafia Meclisi ile başladığı söylenebilir. Bu meclisin hazırladığı 1838 tarihli ve eğitim meselelerini ele alan komisyon raporunda, mahalle mekteplerinin üstünde “Selatin-i İzam Mektepleri” adıyla yeni bir öğrenim kademesinin açılması öngörülmektedir. Okullara ilişkin bir teftiş mekanizmasının oluşturulması, okul faaliyetlerinin bir bakana bağlanması hususu da tavsiye edilmektedir. Raporda ayrıca ilkokulların yetersizliği, okulların plansız ve programsız oluşu, okullarda sınıf oluşumlarına geçilmesi, okuma-yazma faaliyetlerinin tüm bireylere ilkokullarda kazandırılması, ders hocalarının öğretim odaklı olmaları ve ezbercilikten kaçınmaları ele alınan konular arasındadır. Komisyon kararları devletin ilgili kurullarının süzgecinden geçirilerek II. Mahmut’a arz edilmiş, bunların birçoğu hayata yansıtılmasa da Selatin-i İzam Mekteplerinin kurulması kabul görerek Padişah iradesiyle 1838’de Mekatib-i Rüştîye Nazırlığı kurulmuştur. İmamzade Esat Efendi ilk Mekatib-i Rüştîye Nazırı olmuştur ve bu vazifesini 1848 yılına kadar sürdürmüştür (Kodaman, 1988: 3-6). Mekatib-i Rüştîye Nezareti 1846’da Mekatib-i Umumiye Nezareti haline getirilmiştir. Bu süreçte Mekatib-i Rüştîye ve Mekatib-i Sıbyan Muinlikleri kaldırılarak Mekatib-i Umumiye Müdürlüğü’ne dönüştürülmüştür. Ancak kısa süre sonra tekrar müdürlük ünvanı düzeltilerek Mekatib-i Umumiye Nezaretinde karar kılınmıştır (Berker, 1945: 27, 36).

Osmanlı Devleti’nde ilk rüştîye mektebi, daha sonra Maarif Nazırlığı da yapacak olan dönemin Mekatib-i Umumiye Nazırı Kemal Efendi’nin özel çabalarıyla, İstanbul Davutpaşa Mektebi olarak öğrenim hayatına 1847’de başlamıştır. Davutpaşa Rüştîye Mektebi’nin ilk eğitim-öğretim yılının sonunda Padişahın huzurunda gerçekleştirilen mezuniyet töreninde öğrencilerin başarılarının Padişah tarafından da takdir toplaması rüştîye mekteplerinin sayısını bir yıl içerisinde beşe yükseltmiştir. Yeni usulle öğretim faaliyeti yürüten rüştîyelerin öğretmen ihtiyacını karşılamak adına 1848’de Fatih Darülmualimin-i Rüşdî’si açılmış, bu okuldan mezun olan öğretmen adaylarının sayılarının artmasıyla da taşrada yeni Rüştîye Mekteplerinin açılma sürecine hız verilmiştir (Öztürk, 2008:301; Ata, 2019: 110). 1852 yılında İstanbul’da bulunan rüştîye sayısı 10’a ulaşmış, 1853 yılında büyük merkezlerde 25 rüştîyenin daha açılması için gerekli tahsisat sağlanmıştır. Bu doğrultuda açılacak rüştîyelerin 7’si Anadolu’da, 15’i Rumeli’de ve 3’ü de Ege adalarında tesis edilmiştir (Kodaman, 1988: 92). Taşrada kurulan ilk rüştîye mektebi ise 1855 yılında açılmıştır (Alkan, 2000: 6). 1869 yılına gelindiğinde İstanbul’da bulunan rüştîye mektebi sayısı 12-13 iken taşrada sayı 87’ye ulaşmıştır (Kodaman, 1988: 92). 1875 yılına gelindiğinde ise İstanbul’da (Aksaray-Mahmudiye, Beşiktaş, Beylerbeyi, Darülmaarif, Davutpaşa, Eyüp, Fatih, Galata, Kanlıca, Mirgün, Odabaşı, Sultan Bayezid, Sultan Selim, Sütluçe, Şehzade, Takvimhane, Tophane-Fevziye, Tophanelioğlu, Üsküdar-Atik, Üsküdar-Atlamataşı, Zeyrek) 21 adet erkek rüştîye mektebi bulunmaktadır. Bu okullarda 1875 yılı itibarıyla 178 adet muallim ve muallim-i evvel görev yapmakta olup 1795 talebe öğrenim görmektedir. Aynı yıl itibarıyla 89 öğrenci mezuniyet belgesi almıştır (Sakaoğlu, 2003: 91).

Açıldıkları dönemde yükseköğretime bireyler hazırlayan birer orta öğretim kurumu şeklinde telakki edilen rüştîyeler geçen süre içinde zamanla temel eğitim kademesine doğru kaymıştır. Rüştîyeler 1874’te ilki açılan mülkî idadilerin birinci kademesi olarak kabul

edilmiştir. Buna göre vilâyet merkezlerinde rüştiye ile birlikte yedi, sancak merkezlerinde ise rüştiye ile birlikte beş yıllık iki tür idadi yapısı ortaya çıkmıştır.

II. Abdülhamid döneminde taşrada bulunan rüştiyeler özel olarak devlet dairelerine memur yetiştiren birer kurum haline gelmiştir. II. Meşrutiyet sürecinde rüştiyeleri ilköğretim kademesinin içine alma çabaları artmış, nihai olarak 1913 yılında yürürlüğe konan Tedrîsât-ı İbtidâiyye Kânûn-ı Muvakkati ile rüştiyeler, öğretim süresi altı yıla çıkarılan ibtidâî mekteplerinin çatısı altına alınarak bağımsız bir okul hüviyetini tamamen kaybetmiştir (Öztürk, 2008: 302).

Bu araştırmanın amacı Sinop Rüştiye Mektebi'nin kuruluşu ve faaliyetlerini incelemektir. Ayrıca basına yansıyan yönüyle 1882 yılı mezuniyet töreni incelenmiştir. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Sinop Rüştiye Mektebi nasıl kurulmuştur?
- Sinop Rüştiye Mektebi'nin eğitim-öğretim programı nasıldır?
- Sinop Rüştiye Mektebi'nin öğretmenleri ve Sinop Maarif Meclisi üyeleri kimlerdir?
- Sinop Rüştiye Mektebi'nin mezuniyet töreni nasıl yapılmıştır?

Yöntem

Nitel araştırma “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel verileri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin” takip edildiği bilimsel bir süreçtir denilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45). Nitel çalışmalarda araştırmacı araştırma sorularının yanıtlarını oluşturabilmek adına ilgili kaynakları inceleyerek bir nevi belgesel tarama yapmak zorundadır. Belge tarama, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinde veri toplama araçlarından biridir (Uşen, 2016: 143). Bu araştırmada araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamı ve araştırmanın diğer tekniklerle yürütülmesinin mümkün olmadığı göz önünde bulundurularak nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması

Sinop Rüştiye Mektebi'nin faaliyetlerinin incelendiği araştırmada tetkik eserlerin yanında veri kaynağı olarak aşağıda künyeleri verilen kaynaklar kullanılmıştır;

Arşiv Belgeleri.

- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Dâhiliye Mektubî, DH-MKT: 2046/103.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 2/95.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 9/100.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 17/17.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 17/20.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/11.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/34.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/111.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/121.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 112/96.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/14.

- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/29.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/141.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 31/29.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 773/42.

Gazeteler.

- Mekteb-i İdadi Açılışı. (10 Haziran 1301; 22 Haziran 1885). Kastamonu, s. 1.
- Mezuniyet Töreni Konuşmaları. (28 Haziran 1301; 14 Temmuz 1882). Kastamonu, s. 2.

Salnameler.

- Salname-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye 1301 (1301/1885). İstanbul: Matbaa-i Osmaniye.
- Salname-i Maarif, (1301/1883-1884).
- Salname-i Maarif, (1316/1898).
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1286/1869.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1287/1870.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1288/1871.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1289/1872.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1290/1873.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1291/1874.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1292/1875.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1294/1877.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1295/1878.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1296/1879.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1297/1880.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1298/1881.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1299/1882.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1301/1883.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1306/1889.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1311/1893.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1312/1894.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1314/1896.

Yukarıda bilgilerine yer verilen veriler incelenerek Sinop Rüştüye Mektebi'ne ait bilgiler elde edilmiştir. Bu doğrultuda belge ve doküman taramaları gerçekleştirilerek elde edilen veriler veri azaltma sürecine tabi tutulmuştur. Elde edilen veriler belli bir anlam kazandırılarak yorumlanmıştır.

Veri Analizi

Araştırmada verilerin analizinde ilk önce betimsel analiz daha sonra da içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler daha önceden tespit edilen tema çerçevesinde değerlendirilerek yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256). Verilerin içerisinde saklı olabilecek gerçekler içerik analizi yoluyla ortaya çıkarılabilir. "İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlayabilmektir" (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Araştırmanın çerçevesi Sinop Rüştüye Mektebi ve Mezuniyet Töreninde yaşananlar olarak oluşturulmuş, elde edilen veriler araştırmanın çerçevesi ekseninde işlenmiş, içerik analizi yöntemiyle tanımlanarak yorumlanmıştır.

Bu araştırma arşiv belgeleri ve ilgili literatür çerçevesinde gerçekleştirildiği için etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Bulgular

Sinop Rüştiye Mektebi

Osmanlı Devleti'nde Rüştiye Mektepleri bağlamında ilk mektep faaliyeti 1847'de İstanbul Davutpaşa Rüştiye Mektebi'nin kurulmasıyla olmuştur. Bu süreç taşrada ise ancak 1855'te başlayabilmiştir (Öztürk, 2008: 301-302). Taşrada okullaşmanın yaygınlaşmaya başladığı dönemde Kastamonu vilayetine bağlı Sinop sancağında da bir rüştiye mektebinin kurulma kararı alınmıştır. Sinop Rüştiye Mektebi'nin kurulma kararı Maarif Nezaret-i Celilesi muhatap kılınarak oluşturulan 26 Şaban 1280/5 Şubat 1864 tarihli karar-izin yazısıyla alınmıştır. Karar Sinop Meclisinin aralarında Abdi Efendi, Halil Efendi, Asım Efendi, Hamdi Efendi gibi azaların da yer aldığı 13 azanın imzasıyla sağlanmıştır. Belgede "nefs-i Sinop'ta dahi emsali gibi müceddiden bir Mekteb-i Rüştiye küşat ve teşkili hususuna karar verilüp çün kal'a derununda Camii Kebir dinmekle maruf Sultan Alâeddin Aleyhi'r-rahme Camii Şerifi havalisinde" ifadeleriyle taşrada açılan rüştiye mekteplerinin bir benzeri olarak Sinop Rüştiye Mektebi'nin, kale içi olarak kabul edilen bölgede Büyük Cami olarak anılan Alaeddin Camiinin yakınında tesis olunacağı anlaşılmaktadır (BOA, İ.MVL: 511/23083).

1 Temmuz 1864 tarihli arşiv belgesinde yer alan bilgi çerçevesinde Sinop Rüştiye Mektebi'nin mevcut iki Sıbyan Mektebinin dönüştürülerek oluşturulduğu söylenebilir. Aynı belgede ilgili makamlardan mektep için bir başöğretmene, kitap ve risalelere ihtiyaç duyulduğu, ayrıca yardımcı hocalığa da Şemsi Efendinin tayin edilmesi talebinde bulunulmuştur (BOA, MVL: 677/108). Sinop'ta ikamet ettiği anlaşılan Süleyman Şemsi Efendi 11 Ağustos'ta göreve başlamıştır (BOA, MVL: 684/33). 18 Ağustos 1864'te Sinop Meclisi'nin Valilik makamına hitaben oluşturulan teşekkür mazbatasında yer alan "işbu mah-ı halin evail-i seniyyesi perşembe günü" ifadesiyle mektebin açılış günü 11 Ağustos açıkça belirtilmektedir. Bu bağlamda devlet ricalinin, ahalinin ve çocukların dahi bulunduğu bir ortamda Sinop Rüştiye Mektebi 8 Rebiyülevvel 1281/11 Ağustos 1864 tarihinde dualar eşliğinde açılmıştır (BOA, MVL: 684/33).

Sinop Rüştiye Mektebi taşrada faaliyet gösteren sancak rüştiyeleriyle aynı eğitim-öğretim programını uygulamıştır. Tablo 1'de rüştiye mekteplerinde uygulanmak üzere benimsenen haftalık ders programına ilişkin bilgiler yer almaktadır:

Tablo 1

Rüştiye Mekteplerinin Haftalık Ders Çizelgesi (Maarif Salnamesi, 1316/1898: 191)

Ders Adı	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	Toplam
Türkçe	7	6	4	17
Tecvitli Kur'an-ı Kerim ve Ulum-ı Diniyye	3	2	2	7
Coğrafya	2	2	2	6
Hesap	2	2	2	6
Arapça	1	2	2	5
Tarih	-	2	2	4
Farsça	-	1	2	3

Fransızca	-	-	3	3
Hüsn-ü Hat	1	1	1	3
Malumat-ı Nafia ve Hıfzıssıhha	1	1	1	3
Resim	1	1	1	3
Hendese	-	-	1	1
Toplam	18	20	23	61

Rüştiye mektebi mezunlarının devlette memuriyet görevlerinde istihdam edildikleri düşünüldüğünde bu okullarda, Türkçenin yoğun olarak öğretildiği ayrıca üç dile hâkim, yazışma dili ve yazma becerisini kazanmış, genel kültür sahibi bireyler yetiştirilmesi amaçlandığı görülmektedir.

1898 tarihli bu programın yayınlandığı dönemde Sinop Rüştiye Mektebi, Sinop İdadi Mektebi'nin uhdesinde beş yıl olarak tasarlanmış birleştirilmiş programa uygun olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu itibarla bağımsız bir rüştiye olarak faaliyet yürüttüğü dönemde, muhtemel programı varsayılarak paylaşılmıştır. Nitekim Gerze Rüştiye Mektebi faaliyetlerini aynı dönemde bu programa göre yürütmektedir. Rüştiye mekteplerinde uygulanmak üzere benimsenen müfredatı ilişkin bilgiler Maarif Salnamelerinde (1316/1898: 192; 1316/1898: 193-195; 1316/1898: 193-198; 1316/1898: 204-207; 1316/1898: 209-213; 1316/1898: 213-214; 1316/1898: 262-265; 1316/1898: 278-280; 1316/1898: 278-280; 1316/1898: 284-285; 1316/1898: 285-290) yer almaktadır.

Rüştiye Mektepleri Müfredatında Birinci Sınıf (Sınıf-ı Evvel) Dersleri.

- Tecvidli Kur'an-ı Kerim ve Ulum-u Diniyye: Talebe-i Müslimeye mahsus olup intihap olunan kitaptan okutturulmak üzere amel ve ibadeta dair mesail-i şer'iyeye talim edilir ve ma'tecvid Kur'an-ı Kerim tilavet olunur.
- Türkçe: Kavaid(Haftada iki ders): Harfin tarifi, kelime, isim ve tarifi, temrinat, sıfat ve tarifi, temrinat zamir ve tarifi, temrinat, fiil ve tarifi, temrinat, edevat tarifi ve ta'dadı, temrinat, kıraat-i Türkçe, lügat ve imla.

Talebenin iktidarlarıyla mütenasip ve mütenahip cümle ve hikayeler imla tarikiyle yazdırılıp hitamında yazılan müsveddat toplanacak ve ders haricinde muallim tarafından bade't-tashih sahiplerine iade kılınacaktır. Musahhah müsveddeler şakirdan tarafından beyaz defterlere geçirilecektir. Yazılan imlalarda talebenin manalarını bilmediği lügatlerin manaları belletirilecektir.

- Arapça: Sarf, asl-ı zülziyade (kelimelerin kök ve çekim halleri), masdar, sıfat, kıraat-i Arabiyye, imla-i Arabi gibi konuları içermektedir.
- Hesap: İlm-i hesabın tarifi, adet, eşkal-i erkam, ta'dad, mertebe ve cümleler, sıfır ve tesiri, cem, tarh, kesir, mübahis-i mezkure üzerine temrinat ve mesail.
- Coğrafya: Coğrafyanın tarif ve taksimi, coğrafya-i tabiiye, arzın sulb ve mayi kısmı.
- Malumat-ı Nafia ve Hıfzıssıhha: Kürre-i arz ve kevakib, hava, su, ateş, havanın tahavvülatı, mesken, beden-i insan, havassı hamse
- Hüsn-ü Hat: İntihap olunan talim defteri mucibince hatt-ı rik'a sırasıyla gösterilecektir.
- Resim: a) Birinci Sene-Birinci Kısım: Resim hattı, çizgi, zevaya, müsellesler, murabba, mustatil, hatt-ı münhani. b) İkinci Kısım: Tezyinat-ı hattiye, hatların tesadüf ve tesalübünden müştak olan nukuş ve tezyinat, murabba.

Rüştiye Mektepleri Müfredatında İkinci Sınıf (Sınıf-ı Sani) Dersleri.

- Tecvidli Kur'an-ı Kerim ve Ulum-u Diniyye: Birinci sene tedrisatına tevfiik ve intihab olunan kitaptan talim edilir ve tecvid kavaidine tevfiikan Kur'an-ı Kerim tilavetine

devam edilip icabeden namaz sureleri tedricen ezberletilir.

- Türkçe: Kavaid, isim, sıfat, zam,r, fiil, edevat, kıraat-ı Türkçe, lügat ve imla, konuları birinci sene müfredatının devamı olarak genişletilmiş şekliyle devam ettirilmiştir.
- Arapça: Sarf, kıraat (kıraat kitabı) harekeli ve harekesiz.
- Farsça: Kavaide başlamazdan evvel en me'nus bazı lügatle kolay cümleler basitleştirilerek ezberlettirilecektir. İlm-i sarf, icra-i kelam, havass-ı esma, keyfiyyet, kemmiyyet, esma, ism-i zaman, ism-i mekan, ism-i alet, ism-i musaggar, ism-i a'dat, haysiyet-i esma, tetmim, izafet, terkiib-i izafi, sıfat, aksam-ı sıfat.
- Hesap: Kabiliyet-i inkısam, suret ve mahrec, mikyasat, mikyasat-ı atike, mübahis-i mezkure üzerine temrinat ve emsile ve mesail tatbikatı.
- Coğrafya: Kıtaat-i erbaa coğrafya ve taksimatı, arzın ecram-ı semaviye ile münasebeti, coğrafya-i tabii, cibalin irtifainı nazaran taksimi, nebatat ve hayvanat, asya-i suğra şibh-i ceziresi, Afrika hakkında malumat-ı umumiye, nil havzası, amerika hakkında malumat-ı umumiye, Meksika memleketi, Avustralya kıtası hakkında malumat-ı umumiye.
- Tarih: Tarih-i İslam, tarih-i enbiya-i aleyhimü'l-İslam, zuhur-u İslam, Hatemü'l-Enbiya Resul-ü Mücteba Muhammedü'l- Mustafa aleyhi ekmele't-tehaya Efendimiz Hazretlerinin bi'seti ve dini mübini İslamın tesisi ve intişarı, Hulefa-i Raşidin, Devlet-i Emeviye, Devlet-i Abbasiye, Harun er-Reşit asrı, hicretten iki asır sonra memalik-i Arabiye'nin azameti, Endülüs Devlet-i Emeviyesi, Fatimiyyun Devleti, Devlet-i Eyyübiye, ehl-i salib muharebeleri, Albuve Devleti, Beni tahir Devleti, Selçuklular Devleti, Harezem Devleti, Tatar İstilası, Cengiz, Medeniyet-i İslamiye.
- Malumat-ı Nafia ve Hıfzıssıhha: Zemin, taş, taş çeşitleri, ağaç, ağaç çeşitleri, maadin, maden çeşitleri, maden ocağı.
- Hüsn-ü Hat: Sene-i sabıka gibi gösterilecektir.
- Resim: Tezyinat-ı hattıye, hatların tesadüf ve tesalübünden müştak olan nukuş ve tezyinat, murabba.

Rüştiye Mektepleri Müfredatında Üçüncü Sınıf (Sınıf-ı Salis) Dersleri.

- Tecvidli Kur'an-ı Kerim ve Ulum-u Diniyye: Birinci ve ikinci seneler gibi talim ve etfalin fezail-i ahlakiyye ve hüsn-ü terbiyelerine pek ziyade itina olunur.
- Türkçe: Kavaid, isim, sıfat, zam,r, fiil, edevat, kıraat-ı Türkçe, lügat ve imla, konuları birinci sene müfredatının devamı olarak genişletilmiş şekliyle devam ettirilmiştir
- Arapça: İlm-i nahv, mebnıyyat, zamirler, muarrebat, merfuat, mansubat, mecrurat
- Farsça: Fiil, masdar-ı asli, masdar-ı ca'li, masdar-ı tahfifi, masdar-ı mürekkebe
- Fransızca: Heca ve Kıraat: fransızca alfabe, kıraat ve yazı.
Tenbih: Şakirdan huruf-u hecayı ve makatı-ı kelimatı öğrenip yazmaya alıştıktan sonra intihap olunan kıraat-i kitaptan mana verdirilmeyerek ibare okumaya çalıştırılır ve usulünde tedrisat icra olunup bu usulde yapılan kitabın birinci kısmı ikmal edilir. İmla: Tebeşir tahtası üzerine ve şakirdanın defterlerine basit cümleler ve kolay ibareler yazdırılır ve kitaptan verilen vazifeler tashih olunur. Hat:Usul talimi vechile ilk seneye mahsus defterler yazdırılır.
- Hesap: Ref' ve cezir, usul-i muhtelifesi, faiz, faiz hesabatının kolay tarikleri, zaman, mübahis-i mezkure üzerine temrinat ve mesial.
- Hendese: Hatt-ı müstakim, zevaya, hutut-u mütemaid, hatt-ı mail, sutuh-u müsteviye, zü-erbaati'l-azla', zü-kesirü'l-azla', mesahat-ı sathıyye, ecsam-ı hendese, ehram, mütevazii'l-müstatilat, küre, ebniye ve inşaat tatbikine müteallik gayet basit malumat.
- Coğrafya: Avrupa ve Memalik-i Osmaniye, Avrupa, Avrupa-i Cenubi, Avrupa-i Garbi, Avrupa-i Şimali, Avrupa-i Şarki, Memalik-i Osmaniye Coğrafyası, memalik-i maruse-i

şahanelin vüs'ati, Avrupa-i Osmani, tarifât-ı siyasiye, Asya-i Osmani, Afrika-i Osmani, memalik-i mahrus-e-i şahane, turuk-ı berriye ve bahriye, kıtaat ve memalik-i saire.

- Tarih: Muhtasar Tarih-i Osmani, Devlet-i Ali Osmani'nin suret-i zuhuru, Osman Gazi devri, Orhan Gazi devri, Sultan Murat devri, Yıldırım Bayezit Han devri, Sultan Murad-ı Sani devri, Fatih ikinci Sultan Mehmet Han Devri, ikinci Sultan Bayezit Han devri, Yavuz Sultan Selim devri, Kanuni Sultan Süleyman devri, İkinci Sultan Selim ve Üçüncü Sultan Murat devirleri, Üçüncü Sultan Mehmet ve Birinci Sultan Ahmet devirleri, Birinci Sultan Mustafa ve İkinci Sultan Osman devirleri, Dördüncü Sultan Murat Han, Sultan İbrahim ve Dördüncü Sultan Mehmet Han devirleri, İkinci Sultan Süleyman ve Sultan Ahmet devirleri, İkinci Sultan Mustafa Han devri, Üçüncü Sultan Ahmet Han devri, Birinci Sultan Mahmut Han, Üçüncü Sultan Osman Han ve Üçüncü Sultan Mustafa Han ve Birinci Sultan Abdülhamit Han devirleri, Üçüncü Sultan Selim Han devri, Dördüncü Sultan Mustafa Devri, İkinci Sultan Mahmut Han-ı Adli Hazretleri.
- Malumat-ı Nafia ve Hıfzıssıhha: Mensucat, mum, bakır, petrol, gaz, ekmek, çay, kahve şarap, bira, tuz vs., kağıt, mektep çocuklarının edevatı, tasvirler, beden-i insan, havassın terbiyesi, basıra, şamme, zaika, lamise.
- Hüsn-ü Hat: Sene-i sabıka vechile gösterilecektir.
- Resim: Menazır, ecsam-ı hendesenin menazır-ı seriyye ve gölge usulüyle suret-i ibrazları, nebatat-ı tezyiniye, evrak-ı basite

Sinop Rüştüye Mektebi'nin öğretmenlerinin tayinleri hakkında bazı bilgilere ulaşılmıştır. Bu çerçevede mektebin başöğretmeni Hafız Mustafa Efendi'nin 18 Mart 1873'te yeni açılan Karapınar Rüştüye Mektebi'ne tayini çıkmış, yerine o dönemde Akçaşehir'e bağlı Kirameddin köyünde bulunan rüştüye mektebi başöğretmeni Zeytuni Mustafa Efendi tayin edilmiştir (BOA, MF-MKT: 9/141). Bu arada 4 Mayıs itibarıyla mektebin eski muallimi Hafız Mustafa Efendi'nin henüz atama yazısı çıkmadığından görev mahalline gidemediği, zor durumda kalmaması adına yine de görev mahalline gönderildiği anlaşılmaktadır (BOA, MF-İBT: 2/95). Gerze Rüştüye Mektebi öğretmeni Hafız Mahmut Efendi'nin vefatı üzerine 12 Aralık 1876'da Sinop Rüştüye Mektebi'nin öğretmeni olan Mustafa Efendi, Gerze'de göreve davet edilmiş ancak kendisinin görev mahallindeki memnuniyetini irade etmesi üzerine Gerze Rüştüye Mektebi'ne yeni bir öğretmenin tayini talep edilmiştir (BOA, MF-İBT: 9/100).

1882-1883 öğretim yılı itibarıyla Sinop Rüştüye Mektebi'nin öğrenci sayısının 125 öğrenciye ulaşması sonucu okula üçüncü bir öğretmen talebi olmuş, binanın fiziki yapısı öğretim için yetersiz kalmaya başlamıştır (BOA, MF-İBT: 17/17). Sinop Rüştüye Mektebi'nden 1882 yılında Ali Rıza Efendi, Hasan Nazmi Efendi, Muhammet Rüştü Efendi, Mustafa İzzet Efendi, Hasan Fehmi Efendi, Halil Raşit Efendi, Hüseyin Hüsnü Efendi, İsmail Hakkı Efendi, Muhammed Şevki Efendi, Cafer Sadık Efendi, Osman Hulusi Efendi, Zekeriya Efendi, Hüseyin Sıtkı Efendi, Ali Vehbi Efendi, Ali Muhtar Efendi, Muhammed Vasıf Efendi, Ali Fevzi Efendiler olmak üzere 17 öğrenci mezun olmuştur (Mezuniyet Töreni Konuşmaları, 1299/1882: 2).

1883 yılında mektebin öğretmeninin hastalığını bahane ederek dersleri aksatması, mektepte rahatsızlığa yol açmış ve hastalığın öğretmenliğe engel bir durum olmadığına yönelik Maarif Nezaretine şikâyet telgrafı çekilmiştir. Ayrıca bir önceki yılda ortaya çıkan öğrenci artışının çözümü için halktan toplanan yardım paraları çerçevesinde mektebin yeni ilavelerle genişletilme kararı alınmıştır (BOA, MF-İBT: 17/20).

1884-1885 öğretim yılında Sinop Rüştüye Mektebi öğretmeni Mustafa Asım Bey ile Kırşehir Rüştüye Mektebi öğretmeni Ali Rıza Bey'in Eylül ayında becayiş yoluyla tayinleri kararı

alınmıştır. Ancak Ali Rıza Bey bu süre zarfında emekliliğini 11 Aralık'ta talep edince mektep bir süre öğretmensiz kalmıştır. Öğretmen açığı 14 Ocak itibarıyla Boyabat Rüştiyesi yardımcı öğretmeni Mahmut Efendi'yle giderilmek istenmiştir. Ancak okulun bu girişimi de sonuçsuz kalınca yardımcı öğretmenin yetersiz kaldığı belirtilerek 3 Şubatta yeni bir öğretmenin okula tayin edilmesi talep edilmiştir. 11 Mayıs 1885 tarihinde okulun eski öğretmeni olan Mustafa Asım Efendi okula iadeten tayin edilmiştir. Böylelikle okulun bir öğretim yılında gereği gibi bir öğretim faaliyeti yürütülemediği (BOA, MF-İBT: 18/11; MF-İBT: 18/34; MF-İBT: 18/111; MF-İBT: 18/121). 15 Eylül 1889 tarihinde okula ehliyet ve liyakat sahibi bir hat öğretmeni talep edilmiştir (BOA, MF-MKT: 112/96). Sinop'ta okullaşma sürecinin devam ettiği dönemde Sinop Rüştiye Mektebi diğer okullara da ev sahipliğinde bulunmuştur. Bu doğrultuda 1893 yılında yapımına başlanan Sinop Mekteb-i Mülkiye İdadisi'nin inşaatı bitinceye kadar, muvakkaten mekteb-i rüştiyede eğitime devam edilmiştir. Daha sonra 1902 yılında Sinop Mekteb-i İdadisi'nin yanması sonucu mevcut öğrenciler mülga durumda bulunan Sinop Rüştiye Mektebi binasına nakledilmiştir (BOA, DH-MKT: 2046/103; MF-MKT: 773/42). Böylelikle 1900'lerin başında Sinop Rüştiye Mektebi'nin faaliyetlerine son verildiği ve ortaokul kademesi öğretim faaliyetlerinin Sinop İdadi Mektebi bünyesinde yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

Kastamonu Gazetesi'nde yer alan habere göre Sinop Mutasarrıflığı'ndan Kastamonu Valiliği'ne gönderilen 18 Haziran 1885 tarihli telgrafta Sinop Mekteb-i İdadisinin aynı gün yani Perşembe günü açıldığı belirtilmektedir:

Sinop'ta inşası mukteza-yı irade-i âliyeden olan mekatib-i idadinin temel yerlerinin hafriyatına başlandığı evvelce arz edilmişti. Bugün bütün memurin-i mülkiye ve erkân-ı zabitan-ı askeriye ve mütehayyizan ve vücuh-ı belde vesair sınıf-ı ahali hazır oldukları ve bir bölük kadar topçu asker-i şahane ve zaptiye neferatı ve Müslim ve gayr-i Müslim rüştiye ve iptidai mekatibi şakirdanı sınıf beste-i tazim ve ihtiram olduğu halde müfti-i belde ve metropolit ediyeye-i mesure tilâvetiyle beraber dua-yı mefruzu'l-edayı hazreti padişahi na't ile pirâ-yı tezkâr ve akabinde asakir-i şahane ve mekatib-i şakirdan ve cümle hazirun üç kere "padişahım çok yaşa" dua-yı icabet intimâsını evc-i alâya ref' ve îsal eyledikten sonra zebh-i karâbin ile müstainen billahi teala mekteb-i mezkûrun va'z-ı esas emrine besmelekeş şürû ve mübaşeret olunmuş ve bu mekteb-i feyz-i meksebin suret-i tesisinden maksat asl-ı âli intişar-ı emri maarifle terbiyet-i ammenin istikmal edilmesi kazıye-i matlubesine muvafık bulunmuş olmasına ve bu da şevketmeab ve maadalet menab efendimizin cümle-i muhsinat asrıye-i mülûkanesinden bulunmasına binaen bu babda fevka'l-gaye hâsıl olan şükran-ı umum-u maa'l-iftihar arz olunur ferman (Mekteb-i İdadi Açılışı, 1301/1885: 1).

Sinop Rüştiye Mektebi'nin 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi¹ doğrultusunda ilga edilerek Sinop İdadi Mektebi öğrencilerinin birleştirilmiş ortaokul-lise statüsünün ortaokul bölümünde öğrenim gördükleri düşünüldüğünde paylaşılan gazete haberi önem arz etmektedir. Sinop İdadi Mektebi irade olunduğu üzere inşaatı tamamlanarak sancağın idari, askeri personelinin ve şehrin ileri gelenlerinin bulunduğu bir ortamda açılmıştır. Gayrimüslim

¹ Maarif-i Umumiye Nizamnamesiyle İslam ve Gayrimüslim tebaayı birbiriyle kaynaştırmak ve ortak bir kültür perspektifinde bireyler yetiştirmek gayesiyle dört yıllık rüştiyelerin üstünde üç yıl öğrenim süresi olan ve çift öğretim dili bulunan bir okul tipi öngörülmüştür. Bütün vilayet merkezlerinde Rüştiye ile birlikte yedi ve sancak merkezlerinde Rüştiye ile birlikte beş senelik program uygulayan İdadilerin açılması telakki edilmiştir. 1882-1890 yılları arasında kaza ve büyük nahiye merkezlerine kadar uzanan bu ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler yükseköğretime geçiş yapabildikleri gibi serbest meslek, mahalli ve resmi hizmetler için memur olarak hazırlanmışlardır (Unat, 1964: 45).

ve Müslim iptidai ve rüştiye mekteplerinin öğrencileri, Müftü Efendi ve Metropolit dua etmişlerdir. Duaların akabinde orada bulunan tüm bireyler hep bir ağızdan üç kere “Padişahım çok yaşa” diyerek duaya icabet etmişlerdir. Bu çerçevede Sinop İdadi Mektebi açılış amacına uygun faaliyetler üretmesi niyazıyla ve Besmeleyle açılmıştır (Mekteb-i İdadi Açılışı, 1301/1885: 1).

Sinop Rüştiye Mektebi'nin öğrenci nüfusu ve öğretmenlerin tayin durumlarına göre öğretmenlerin kimlikleri farklılıklar arz etmektedir. Tablo 2’de Sinop Rüştiye Mektebi’nde okuyan öğrenci sayıları, ders hocaları ve hizmetli adlarına ait bilgiler (Salname-i Vilayet-i Kastamonu, Salname-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye (SD), 1286/1869:72; 1287/1870, s. 96; 1288/1871: 109; 1289/1872: 112; 1290/1873: 112; 1291/1874: 138; 1292/1875: 152; 1294/1877: 158; 1295/1878: 110; 1296/1879: 119; 1297/1880: 165; 1298/1881: 179; 1299/1882: 197; 1301/1883: 390, 1306/1889: 472) yer almaktadır:

Tablo 2

Sinop Rüştiye Mektebi Öğrenci Sayıları ve Ders Hocaları

Yıllar	Öğrenci Sayısı	Muallim-i Evvel	Muallim-I Sani	ik’a ve Sülüs Hocası	Bevvab
1869	61	Müderresinden Hüseyin Vasfi Efendi	Mustafa Efendi	Rasim Efendi Osman Efendi	-
1870	65	“	“	-	-
1871	68	“	“	-	-
1872	58	Müderres Mustafa Asım Efendi	“	Osman Efendi	Ali Fevzi Efendi
1873	65	Müderres Mustafa Efendi	“	“	Hasan Ağa
1874	38	“	“	“	“
1875	69	“	“	“	Ömer Efendi
1877	70	Müderres Mustafa İzzet Efendi	“	“	Derviş Mehmet Efendi
1878	70	“	“	“	“
1880	86	“	“	“	“
1881	80	Müderres Mustafa Asım Efendi	Osman Efendi	“	Hüseyin Efendi
1882	110	“	“	Mustafa Efendi	“
1883/SD	70	-	-	-	-
1889	120	Osman Efendi	Osman Hilmi Efendi	Mesut Efendi (Muallim-I Salis)	Hüseyin Efendi

Tablo 3’te Sinop maarif meclisi üyelerinin farklı yıllara ait bilgileri (Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1295/1878: 68; 1298/1881: 175; 1299/1882: 191; 1306/1889: 468; 1311/1893: 246; 1312/1894: 310; 1314/1896: 236) yer almaktadır:

Tablo 3

Sinop Maarif Meclisi

Yıllar	Reis	Azalar
1878	Müftü Hacı Ali Efendi	Mustafa İzzet Efendi Muhammet Emin Efendi Hüseyin Efendi

1881 Müftü Hacı Ali Efendi	Mustafa Asım Efendi Muhammet Emin Efendi
1882 Müftü Efendi	Mustafa Asım Efendi Muhammet Emin Efendi
1889 Müftü Hafız Ali Lütfi Efendi	Osman Nuri Efendi Muhammet Emin Efendi
1893 Müftü Efendi	Tahrirat Müdürü Efendi Müderris Ahmet Hamdi Efendi Nikolai Efendi Sandık Emimi Mustafa Efendi
1894 Müftü Efendi	Tahrirat Müdürü Rıza Bey Müderris Ahmet Hamdi Efendi İzmir Paye-i Mücerredi Hafız Emin Efendi Abdullah Ramiz Efendi Nikolai Efendi Sandık Emimi Mustafa Efendi
1896 Mutasarrıf Efendi	Müftü Efendi Tahrirat Müdürü Talat Efendi Mektebi İdadi Müdürü Efendi Belediye Reisi Hasan Efendi Hafız Emin Efendi Orman Müfettişi Muhtar Efendi Yorgaki Efendi Sandık Emimi Mustafa Efendi

Araştırma yapılan dönem itibarıyla Sinop maarif meclisi üyelerinin sık değişiklik göstermeleri eğitim politikalarının bölgedeki kurumlara yansıtılmasında istikrarsızlığa yol açabileceği düşünülmektedir. Üyeler arasına gayrimüslim bireylerin de temsilen dâhil edilmesi meşrutiyet idare anlayışının eğitim sosyo-politiğine yansımalarının bir sonucu olarak kabul edilebilir.

Basına Yansıyan Yönüyle 1882 yılı Mezuniyet Töreni²

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin meyve vermesi olarak kabul edilebilecek mezuniyet törenleri, üst yöneticilerin mezun olan öğrencilere geleceğe dair devlet tasavvurunu aktarması açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda II. Mahmut dönemiyle başlayan modern öğretim faaliyetleri sürecinde İstanbul'da açılan okulların mezuniyet törenlerine Padişahların katılmaları bir gelenek haline gelmiştir denilebilir. Bu gelenek taşrada mülki amirler vasıtasıyla sürdürülmeye çalışılmıştır. Özellikle vilayet merkezlerinde Vali Paşaların, sancaklarda mutasarrıfların katıldığı törenlerde çeşitli konuşmalar yapılarak devletin eğitim camiasının yanında olduğu mesajı kamuya güçlü bir şekilde iletilmiştir. Kastamonu Valisi Sırrı Paşa'nın Sinop sancağını ziyareti sırasında Sinop Rüştiye Mektebi'nin 1882 yılı mezuniyet törenine katılarak bir konuşma yapması (daha sonra konuşmanın Sırrı Paşa tarafından yapılmadığı anlaşılmaktadır), konuşmanın satır aralarında devlet erkânının eğitime-öğretime bakış açısını görmek adına önem arz etmektedir. Ancak basın tarihçiliği açısından daha önem arz eden husus, Kastamonu gazetesinde yapılan mezuniyet töreni haberinin bir hafta sonra sehven

² Araştırmada Sinop Rüştiye Mektebi'nin 1882 yılı mezuniyet törenine ait bilgilerin yer almasının nedeni, basın yoluyla spesifik bir bilginin sınırlı düzeyde elde edilebilir olmasının yanında, törene Vali Paşa'nın katıldığı düşünülerek sehven de olsa törene dair kapsamlı bilgiler elde edilmiş olmasındandır. İçerik taramalarında 1882 yılının dışında bu denli kapsamlı düzeyde detay haber elde edilememesi araştırmaya değer katmaktadır.

yapıldığı ilan edilerek tekzip edilmesidir.

Haberde (Kastamonu 440, 1299/1882: 1) yer alan bilgiye göre; Sinop Tahrirat Müdürü Hamza Bey konuşma metnini Valilik yazı işlerinde görevli Hakkı Efendi'ye ulaştırmıştır. Ancak metnin kime ait olduğu belirtilmemesine rağmen Vali Paşa'nın o dönemde Sinop'ta olduğu düşüncesiyle haber Kastamonu gazetesine sehven Vali Paşa'nın konuşma metni olarak iletilmiştir. Bu vesileyle gazetede konuşmanın tam metin olarak yer alması çalışmanın ortaya çıkarılmasına sebep olmuştur. Nitekim gazete mezuniyet törenlerine dair haberleri yapmakta ancak belirtilen sayısında sunduğu kadar detaylı haber sunmamaktadır. Gazetede tören konuşmalarının tam metin olarak yer alması çalışmanın evrenini oluşturan unsurlardan biri olan öğrenci, öğretmen ve idareci eksenli eğitime bakışın anlaşılması açısından önemlidir. Sinop Rüştüye Mektebi'nde konuşma yapan mülki amirin törende hazır bulunanlara ve öğrencilere yaptığı konuşma metninin sadeleştirilmiş haberi aşağıda yer almaktadır:

Efendiler bu dünyada bireyler iyilik ve kötülüğü ayırt ederek insani vasıfları bünyelerinde çoğaltmak üzere yaşamaktadır. Her birey bu durumu sürdürebilmek için az ya da çok ilim öğrenmeye muhtaçtır. Bakınız ilmi olmayan bireyi âlimler insan olarak değil de hayvan olarak nitelemişlerdir. Bu dünyada ilim ile cehlin arasındaki farkı anlayabilmek için âlimlerin bu nitelemesi doğrultusunda zihinlerinizde güzelce tefekkür etmek bile sizi daimi bir uyanışa yönlendirmeye kâfidir. Kamil bireyler bilgileri ve kemalâtları sayesinde diğer bireylerin nezdinde daima saygı görürler. Kamil bireye her cihetten iyilikler ikram olunur ve bu yönüyle ilanihaye tatlı tatlı bir ömür geçirmek muvaffak olur. Âlim ve kâmil bireylerin ilmi kendilerine faydalar sağladığı gibi ümmete de fayda sağlar. İlimleri sayesinde vatana büyük hizmetler ederler. Bu vesileyle hem dünyada güzel bir üne hem de ahirette büyük makamlara erişirler. Şu ana kadar geçen sürede geçmiş âlimlerin diktikleri ağaçların marifeti olarak biz bugün onların semeresini toplamaktayız. Onlar kitap yazmasalar biz ilmi nereden öğrenirdik? Demek ki onlar çalıştılar ve bizim okuduğumuz ilim ve fenni istifademize sundular. Demek ki biz onların hayrülhalefi olmak için ilim tahsil ederek onların sahip olduğu bilgi seviyesine yeni şeyler eklemekle mükellefiz. Öyleyse tahsil olunmakta olan ilim ve fenni ilerletmeye çalışalım. Ta ki selefimiz olan ilim ehlinin bize emanet bıraktıkları irfanı hem kaynağımız hem de hasılatımız haline getirebilelim. Böylelikle her birimizin insanlık âleminde hissedar olduğumuz şeref, ilim ve hünerden insanlık âlemine faydalı eserler ortaya çıksın. “Ve-en leyse lil-insâni illâ mâ se’â” (İnsan için ancak çalıştığı vardır. Necm Suresi, 53) ayet-i celîlesi her türlü üzüntüden kurtuluş ve amacımıza ulaşmak için teminat ve delil bir hidayet-i beyandır. Bu nedenle içinde bulunduğunuz gençlik evresini büyük bir fırsat bilerek ilim tahsilinizi ileri götürmelisiniz. Şüphesiz bu gayretiniz, en büyük maksadınıza ulaşmak için mutluluğunuza giden bir yol olur. Muhterem heyet huzurunda her birinizden müşahede olunan çaba ve gayretinizin sizi daha yüce ve şerefli makamlara taşıyacağını ümit etmekteyiz. Bu çaba ve gayretiniz sayesinde gelecekte sizleri yüce makamlarda görmek bizlerin göz sevinci olacaktır. Muallim efendilerin terbiye ve tahsiliniz için eyledikleri gayret ve himmetin devamını arzu ve temenni ediyorum. İşleri kolaylaştıran güzel ilim tahsili yollarını sunan Cenab-ı Allah'a hamdolsun. Velinimetimiz Padişahımız efendimiz Hazretlerinin ömürleri bereketli olsun. Saltanat-ı seniyyelerinde kıyamete kadar teb'asına adalet ve merhametle cümle güzellikler ihsan buyursun, Âmin (Mezuniyet Töreni Konuşmaları, 1299/1882: 2).

Haberde yer alan ifadeler değerlendirildiğinde konuşma yapan bireyin yüksek bir bilinç düzeyine sahip olduğu anlaşılmaktadır. İlmin tarifi veciz bir şekilde ortaya koyularak

öğrencilere yaşamsal mutluluğun yolu gösterilmektedir. Öğrencilere mükemmel bireyin tarifi yapılarak bu doğrultuda bir yaşam sürmeleri hedef olarak belirlenmektedir. Sinop Rüştiye Mektebi'nin mezuniyet töreninde mülki amirin konuşmasına karşılık olarak bir öğrenci tarafından okunan konuşma metni gazetede aşağıdaki şekliyle sunulmuştur:

Cenab-ı Allah bizleri ıslah edici, güzellikler bahşedici olarak faydalı işler üreten bireyler eylesin. Bizlere kemal-i afiyet bahşeylesin. Padişahım çok yaşa! Velinimetimiz Padişahımız Efendimiz Hazretlerinin saltanatını bereketli ve saadetli kılsın. Ezcümle biz gibi aciz ve kusurlu bireylerin terbiye ve ıslahı için rüştiye mektebi tesis ve küşat buyurulmuştur. Hoca tayiniyle ecdadımızın tahsiline fırsat bulamadıkları ilim, fen ve marifeti talim hususunda bizlere sonsuz imkânlar sunan ve bizlere ana ve babalarımızdan daha merhamet ve şefkatli olan Padişahımız Efendimiz Hazretlerine şükrandan aciziz. Bu sebeple her sabah ve akşam “Padişahım çok yaşa” sözünü tekrarlıyoruz. Hoca efendilerimizin dahi her birimizi te'dib ve terbiye hususunda göstermiş oldukları sa'y ve gayretin karşılığı olarak sunacağımız her şeyden aciz olduğumuzu itiraf ediyoruz. Bugün törenimize teşrif buyurmuş olan tüm memurin-i kiram ve hazirûna tenezzüllerinden dolayı şükranlarımızı arz ediyoruz. Bize sunulan bu konuşma fırsatını güzel bir fırsat addederek duamızı tekrarlıyoruz “Padişahım çok yaşa” (Mezuniyet Töreni Konuşmaları, 1299/1882: 2).

Törenin sonunda Sinop Rüştiye Mektebi öğretmeni tarafından dua yapılmıştır. Duada Hz. Muhammed'in (s.a.v) “âlimler Peygamberlerin varisleridir” Hadis-i Şerif'ine vurgu yapılarak öğrencilerin ilimlerinin ziyadesi temennisinde bulunulmuştur. Sultan Abdülhamit Han'ın zatına ve ecdadının ruhlarına ayrıca Şeyh Şaban-ı Veli, Seyyid Bilal Hazretlerinin ruhlarına tazimde bulunulmuştur (Mezuniyet Töreni Konuşmaları, 1299/1882: 2).

Sonuç

Osmanlı Devleti'nin modernleşme sürecinin yoğunlaştığı dönem olarak ortaya çıkan Tanzimat Döneminde tesis edilen rüştiye mektepleri, iptidaiye mekteplerine dönüştürülen sıbyan mekteplerinin bir üst öğretim kademesi olarak görülen ortaokul düzeyini temsilen oluşturulmuş öğretim kurumlarıdır. İlk olarak İstanbul'da 1847 yılında kurulan bu okul kademesi, taşrada ise ancak 1855 yılından itibaren tesis edilmeye başlanmıştır. Rüştiye mekteplerinin diğer öğretim kurumları gibi belirli bir standarda kavuşması 1869 Maarif-i Umumi Nizamnamesiyle gerçekleşmiştir. Rüştiye mekteplerine mahsus bir öğretim müfredatı oluşturulmuştur. Müfredat ekseninde rüştiyelerde Tecvitli Kur'an-ı Kerim ve Ulum-ı Diniyye, Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca, Hesap, Hendese, Coğrafya, Tarih, Malumat-ı Nafia ve Hıfzısihha, Hüsn-ü Hat, Resim dersleri okutulmuştur. Öğretim kurumlarında modernleşme ve kurumsallaşma alanında mesafe kat edildikçe öğretim kademelerinde de yeni gelişmeler olmuştur. Önce İstanbul'da kurulan lise kademesindeki İdadiler zamanla taşrada yaygınlaşmaya başlamıştır. Bir dönem bağımsız olarak faaliyet gösteren idadi kademeleri zamanla rüştiye kademesini de bünyesine dâhil etmiştir.

Sinop meclisinin 5 Şubat 1864 tarihinde aldığı bir karar Maarif Nezaretince de onaylanmıştır. Böylece Sinop Rüştiye Mektebi'nin açılışı 11 Ağustos 1864 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Sinop Rüştiye Mektebi öğretim faaliyetine dönem dönem sayıları 125'i bulan öğrencisiyle 1900'lü yıllara kadar sürdürmüştür. Ne zaman olduğu tam olarak bilinemesi

de 1890'lı yıllarda faaliyetlerini Sinop idadisi bünyesinde mülga olarak tamamlamıştır. Rüştîye binası, yapımı tamamlanana kadar Sinop Mülki İdadisi'ne muvakkaten ev sahipliği yapmış, 1902 yılında yanan Sinop İdadi Mektebi öğretim faaliyetleri geçici olarak boş halde bulunan Rüştîye mektebi binasında sürdürmüştür. Sinop Rüştîye Mektebi'nin faal olduğu dönemde açılış amacına uygun olarak binlerce öğrencinin ilim öğrenmesine ev sahipliği yaptığı anlaşılmaktadır.

Bu araştırma sayesinde okulun 1882 yılı mezun öğrencilerinin isimleri, okulda öğretmen olarak görev yapan bireyler ve Sinop Maarif Meclisi üyelerinin isimleri de ortaya koyulmuştur. Ayrıca Kastamonu gazetesinde yer alan haber kapsamında araştırmanın bir diğer yönü ele alınmıştır. 1882-1883 öğretim yılında Sinop Rüştîye Mektebi'nin yılsonu imtihanlarının yapıldığı mezuniyet törenine dair detaylar Kastamonu Valisi Sırrı Paşanın konuşması zannıyla sehven geniş bir haber perspektifiyle basında yer almıştır. Bu vesileyle dönemin yöneticilerinin ve öğrencilerinin devlet algısı, eğitim-öğretim algısı, hayata bakışları anlaşılmalı çalışılarak günümüze ışık tutması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda bireylerin devlet algısının gayet güçlü ve canlı olduğu, Padişaha olan bağlılıklarının her safhada dile getirildiği, öğrencilerin bireysel gelişim ve donanımlarını tesis etme yanında vatana, ümmete faydalı bireyler olma bilincinin gayet canlı olduğu anlaşılmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem.
- Alkan, M. Ö. (2000). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e modernleşme sürecinde eğitim istatistikleri 1839-1924* (6). Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Ata, B. (2019). Eğitimin tarihsel temelleri. E. Karip (Edt.). *Eğitime Giriş* (s. 97-124). Ankara: Pegem.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli büyük Türkçe sözlük* (1). Ankara: Yazar.
- Berker, A. (1945). *Türkiye'de ilköğretim (1839-1908)*. Ankara, Milli Eğitim.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Dâhiliye Mektubî, DH-MKT: 2046/103.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 2/95.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 9/100.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 17/17.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 17/20.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/11.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/34.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/111.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif İbtidai, MF-İBT: 18/121.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 112/96.

- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/14.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/29.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 9/141.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 31/29.
- Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA). Maarif Mektubî, MF-MKT: 773/42.
- Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe sözlük*. İstanbul: Ötüken.
- Doğan, İ. (2012). *Türk eğitim tarihinin ana evreleri*. Ankara: Nobel.
- Kodaman, B. (1988). *Abdülhamid devri eğitim sistemi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Mekteb-i İdadi Açılışı. (10 Haziran 1301; 22 Haziran 1885). Kastamonu. s. 1.
- Mezuniyet Töreni Konuşmaları. (28 Haziran 1301; 14 Temmuz 1882). Kastamonu, s. 2.
- Özkan, S. (2014). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Nobel.
- Öztürk, C. (2008). Rüşdiye. *DİA*, 35, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı. Erişim (10.10.2020): <https://islamansiklopedisi.org.tr/rusdiye>
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan günümüze eğitim tarihi*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi.
- Salname-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye 1301 (1301/1885). İstanbul: Matbaa-i Osmaniye.
- Salname-i Maarif, (1301/1883-1884).
- Salname-i Maarif, (1316/1898).
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1286/1869.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1287/1870.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1288/1871.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1289/1872.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1290/1873.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1291/1874.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1292/1875.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1294/1877.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1295/1878.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1296/1879.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1297/1880.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1298/1881.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1299/1882.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1301/1883.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1306/1889.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1311/1893.
- Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1312/1894.

Salname-i Vilayet-i Kastamonu, 1314/1896.

Unat, F. R. (1964). *Türkiye eğitim sisteminin gelişmesine tarihi bir bakış*. Ankara: Milli Eğitim.

Uşen, Ş. (2016). Bilimsel araştırmalarda veri-veri toplama yöntemleri-ölçme ve ölçekler. H. Coşkun, H. M. Paksoy (Edt.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s. 141-184). İstanbul: Lisans.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.